

10—16 januari

Debatter m. m.

Onsdagen den 10 januari

	Sid.
Ålderspresidentens hälsningsanförande.....	3
Anföranden av ålderspresidenten och talmannen efter talmansvalen	5
Meddelande ang. sammanträdestider, m. m.....	6

Torsdagen den 11 januari

Talmannens anförande vid riksdagens öppnande.....	7
---	---

Fredagen den 12 januari

Interpellationer av:

herr Franzén i Motala (s) ang. en enhetlig lönestatistik för hela arbetsmarknaden, m. m.....	9
herr Wiklund i Stockholm (fp) ang. larmtelefoner vid motorvägar	10
herr Börjesson i Glömminge (cp) ang. åtgärder för att lösa sysselsättningskrisen i oskarshamnsområdet.....	11
herr Wennerfors (h) ang. åtgärder till förebyggande av våld i samband med demonstrationer.....	12
herr Hermansson (vpk) ang. de allmänna principer som Sveriges delegation kommer att företråda vid världshandelskonferensen i New Delhi.....	14
herr Lorentzon (vpk) ang. företagsetableringar i Ådalen.....	14
fru Ryding (vpk) ang. utökad service inom bostadsområden.....	15
herr Jansson (vpk) ang. kostnadsfri arbetsförmedling för tonkonstnärer.....	16
fröken Bergegren (s) ang. barns medborgarrättsliga ställning.....	17
herr Åkerlind (h) ang. ytterligare åtgärder för att motverka barnmisshandel.....	19
herr Krönmark (h) ang. den fortsatta handläggningen av länsindelningsfrågan.....	19
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Mellqvist (s) ang. förfarandet vid överväganden rörande omfattande rationaliseringsåtgärder.....	22
herr Petersson (h) ang. gränshandeln mellan Sverige och Finland	22
fröken Sandell (s) ang. följderna av fri försäljning av starköl.....	22

	Sid.
herr Hamrini i Jönköping (fp) ang. följderna av friförsäljning av starköl	22
herr Karlsson i Huddinge (vpk) ang. handläggningen av frågor om offentliga demonstrationer.....	22
herr Karlsson i Huddinge (vpk) ang. åtgärder för att förhindra att läkarutbildning vid sjukhus temporärt avbrytes.....	22
herr Nilsson i Gävle (vpk) ang. sänkning av diskontot i sysselsättningsfrämjande syfte.....	22
fru Ryding (vpk) ang. konsumentupplysningen om kvicksilverhalten i fisk.....	22
herr Turesson (h) ang. det tekniska systemet vid intagning till universitetets och högskolors spärrade linjer.....	22
fru Kristensson (h) ang. tidpunkten för framläggande av förslag om en reformerad familjebesättning.....	22
herr Nordstrandh (h) ang. ifrågasatt minskning av den s. k. lärartätheten.....	22
fru Thunvall (s) ang. enhetliga nordiska trafikregler för framförande av sparkstötting.....	22
Tisdagen den 16 januari	
Interpellationer av:	
fru Nettelbrandt (fp) ang. nybebyggelsen vid Frescati för Stockholms universitet.....	30
herr Wiklund i Stockholm (fp) ang. åtgärder mot ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk.....	32
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Nilsson i Tvärålund (cp) ang. tidpunkten för framläggande av förslag om förbättrat besittningsskydd för bostäder och lokaler	36
herr Wiklund i Stockholm (fp) ang. statens järnvägars pendeltrafik inom stockholmsområdet.....	36
herr Westberg (fp) ang. åtgärder mot arbetslösheten i ljustadsregionen	36
herr Westberg (fp) ang. placeringen av beställningar för försvarets räkning på utländska fabriker.....	36
herr Eriksson i Bäckmora (cp) ang. åtgärder mot arbetslösheten i ljustadsregionen.....	36
Samtliga avgjorda ärenden	
Onsdagen den 10 januari	
Val av talman och vice talmän.....	5
Val av sekreterare.....	6
Fredagen den 12 januari	
Val av talmanskonferens.....	8
» » kanslideputerade.....	8
» » kanslitillsättare.....	9
Tisdagen den 16 januari	
Val av ledamöter i de ständiga utskotten.....	23
» » statsrevisorer med suppleanter.....	24
» » ledamöter och suppleanter i riksdagens krigsdelegation.....	25
» » medlemmar i Nordiska rådet.....	26
» » suppleanter i de ständiga utskotten.....	26
» » suppleanter i Nordiska rådet.....	29

I enlighet med § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen sammanträdde andra kammaren här i huvudstaden i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingsalen.

Onsdagen den 10 januari

Kl. 11.00

§ 1

Hälsningsanförande

Sammanträdet öppnades av representanten för Stockholms stad herr ERLANDER såsom den ledamot, vilken bevisat de flesta riksdagarna, med följande ord:

Ärade kammarledamöter! I enlighet med grundlagens bud hälsar jag er välkomna till 1968 års riksdag efter en helg, som jag hoppas har varit vilsam och avkopplande.

Årets riksdag kommer att få ta ställning till många viktiga frågor med räckvidd långt in i framtiden. En av de mest betydelsefulla frågorna blir förslaget om revision av grundlagarna.

Om grundlagberedningens förslag om en enkammarriksdag bestående av 350 ledamöter vinner riksdagens bifall och sålunda genomföres fr. o. m. 1971 har vi att också ta ställning till var den nya enkammarriksdagen skall förläggas. Som bekant måste beslut fattas om såväl den långsiktiga lösningen av riksdagens lokalfrågor som den övergångslösning vi under alla omständigheter måste leva med ett antal år.

Det är i år 50 år sedan riksdagen fattade beslut om att avlägsna de sista resterna av det fördemokratiska statsskicket för att införa ett fullt ut demokratiskt system. Det demokratiska styrelsskicket erövrades först efter hård kamp. Den kampen fördes med intensitet i riksdagen och i pressen, och runt om i landet samlades väldiga människomassor för att manifesteras sina krav på en verklig folkmakt. Slutligen lyckades

man på den fredliga övertygelsens väg bryta det konservativa motståndet.

Men, ärade kammarledamöter, demokrati är inte bara en fråga om antalet kamrar, folkrepresentationens storlek eller det valsysteem med vars hjälp väljarnas röster förvandlas till riksdagsmandat. Demokratin, så som vi vill att den skall fungera, är mer än så — en livsform, ett sätt att leva och verka i en samhällsgemenskap, en statsform som engagerar och aktiverar medborgarna, en samlevnadsform där respekten för medmänniskan är en självklarhet.

Vi kan utan förhävelse påstå att demokratin fungerat väl i vårt land, att vi successivt lyckats förbättra människornas materiella betingelser och skapa respekt för de demokratiska grundprinciperna. Och rätten att på olika sätt få manifesteras meningyttringar, framföra kritik och skarpa protester utgör en omistlig del av den politiska demokratin, detta oavsett om adressaten är ett främmande lands regering, den egna regeringen eller någon annan instans i vårt land. Men rätten att demonstrera och protestera kan aldrig få innebära en rätt till skadegörelse eller överfall på enskilda personer. Att förhindra sådant hör också till grundreglerna i en demokrati.

Vi inleder nu en riksdagssession, som kommer att bli arbetsfylld och krävande. Året 1968 lovar att bli ett politiskt högtintressant år. Trots den förestående valrörelsen vågar jag uttrycka en förhoppning om samling kring de stora och för medborgarna centrala frågor

som vårriksdagen kommer att besluta om. I den förhoppningen hälsar jag er än en gång välkomna till 1968 års riksdag.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 2

Herr ordföranden tillkännagav, att han anmodat undertecknade att föra protokollet till dess sekreterare hunnit utses ävensom att kanslipersonal blivit av honom till erforderligt antal för tillfället antagen; och blev dessa åtgärder på framställd proposition av kammaren godkända.

§ 3

Upplästes följande till kammaren inkomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 4 januari 1968.

Till justitiedepartementet har inkommit fullmakter för 4 personer som vid nya röstsammanräkningar utsetts till ledamöter av riksdagens andra kammare i stället för avgångna ledamöter av kammaren.

Granskning av fullmakterna företas inför departementschefen enligt § 32 riksdagsordningen.

Av fullmäktige i riksbanken är herrar Åsbrink, Wärnberg och Holmberg närvarande vid granskningen och av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar Strand, Johansson och Östman.

Någon anmärkning framställs ej mot fullmakterna.

Protokoll över granskningen och förteckning över de granskade fullmakterna skall tillsammans med fullmakterna överlämnas till andra kammaren.

Enligt uppdrag:
Margit Hirén

Den i protokollet omförmälda förteckningen var av följande lydelse:

Förteckning över ledamöter av riksdagens andra kammare enligt fullmakter som granskats inför chefen för justitiedepartementet den 4 januari 1968

Södermanlands län

1 Fru Ingrid Ludvigsson i Torshälla
2 Drätselchefen Sven Zetterström i Oxelösund

Västmanlands län

3 Godsägaren Tage Adolfsson i Solinge, Västerås

Norrbottnens län

4 Redaktören Eivor Marklund i Kiruna

Vid nämnda protokoll var vidare fogade de däri avsedda fullmakterna för fru Ludvigsson, herrar Zetterström och Adolfsson samt fru Marklund, att inträda såsom ledamöter av kammaren för tiden till den 1 januari 1969 efter respektive fröken Andersson i Strängnäs samt herrar Berg, Edlund och Andersson i Luleå.

§ 4

Företogs upprop av kammarens ledamöter.

Vid uppropet befanns herrar Nihlfors, Zetterberg, Söderström, Gustavsson i Alvesta, Karlsson i Olofström, Hector, Persson i Tandö och Öhvall vara frånvarande.

Herrar Nihlfors, Gustavsson i Alvesta och Hector hade i till kammaren ingivna ansökningar, som nu upplästes, anhållit om ledighet från riksdagsgöromålen, herr Hector med åberopande av läkarintyg.

Från herrar Zetterberg och Öhvall hade till kammaren inkommit läkarintyg, vilka likaledes nu upplästes.

Enligt till kammarens kansli inkomna meddelanden var herrar Söderström, Karlsson i Olofström och Persson i Tandö förhindrade att närvara vid uppropet.

§ 5

Anställdes val av talman.

Efter det valsedlarna blivit öppnade och uppräknade befanns valet hava så utfallit, att 213 röster tillfallit herr Thapper, 1 herr Persson i Heden och 1 herr Wikner; och hade kammaren alltså till talman utsett herr Thapper.

§ 6

Företogs val av förste vice talman.

Efter det valsedlarna blivit öppnade och uppräknade befanns valet hava så utfallit, att 176 röster tillfallit herr von Friesen, 8 herr Cassel och 6 herr Tobé; en valsedel var ogill.

Kammaren hade alltså till förste vice talman utsett herr von Friesen.

§ 7

Anställdes val av andre vice talman.

Sedan valsedlarna öppnats och uppräknats befanns 159 röster hava tillfallit herr Cassel, 2 herr von Friesen, 1 herr Turesson, 1 herr Antonsson, 1 herr Vigelsbo och 1 fru Lindberg.

Kammaren hade alltså till andre vice talman utsett herr Cassel.

§ 8

Herr ERLANDER, som nu lämnade talmansplatsen, yttrade därvid till herr talmannen:

Jag ber att få överlämna kammarens klubba till den nyss valde talmannen.

Herr TALMANNEN intog talmansplatsen och anförde:

Herr ålderspresident, ärade kammarledamöter! Å egna och herrar vice talmäns vägnar ber jag att få tacka för det förnyade stora förtroende som vatsats oss genom de nyss förrättade valen.

§ 9

Upplästes ånyo och lades till handlingarna under § 4 här ovan omförmälda ansökningar och läkarintyg.

Ansökningarna var så lydande:

Till Riksdagens andra kammare

Undertecknad får härmed anhålla om tjänstledighet från riksdagsarbetet den 10—12 januari 1968 på grund av att jag då befinner mig på utrikes ort.

Farsta den 28 december 1967

Folke Nihlfors

Till Riksdagens andra kammare

Härmed får jag anhålla om ledighet från riksdagsarbetet den 10 januari för enskilda angelägenheter.

Stockholm den 9 januari 1968

Rune Gustavsson

Till Riksdagens andra kammare

Under hänvisning till läkarintyg anhålles härmed om tjänstledighet på grund av sjukdom t. o. m. den 9 februari.

Nyskoga, Kristinefors den 3 januari 1968

S. Hector

Kammaren biföll dessa ansökningar.

Av de för herrar Zetterberg och Öhvall utfärdade läkarintygen inhämtades att de vore förhindrade att delta i riksdagsarbetet, herr Zetterberg under tiden den 1 januari—den 31 december innevarande år och herr Öhvall under tiden den 1—den 31 innevarande januari; och beviljades herrar Zetterberg och Öhvall ledighet från riksdagsarbetet under angivna tid.

§ 10

Föredrogs åter det under § 3 här ovan intagna protokollet, varefter kammaren beslöt att, med godkännande av de däri avsedda fullmakterna, lägga protokollet till handlingarna.

I anslutning härtill hälsade herr talmannen de nya ledamöterna av kammaren välkomna.

§ 11

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att genast företaga val av sekreterare, varefter det sålunda beslutade valet företogs; och befanns efter valsedlarnas öppnande och uppräknade valet ha så utfallit, att till sekreterare utsetts sekreteraren Sune K. Johansson med samtliga avgivna eller 150 röster.

Sedan sekreteraren på kallelse infunnit sig, meddelade herr talmannen honom underrättelse om valets utgång och hälsade honom välkommen.

Protokollföringen övertogs härafter av sekreteraren.

Nancy Eriksson Bo Turesson

§ 12

Herr TALMANNEN yttrade:

Jag får tillkännagiva, att Kungl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla riksdagens samtliga ledamöter att torsdagen den 11 innevarande månad kl. 11.00 infinna sig i slottskapellet samt, efter förrättad gudstjänst, enligt § 34 riksdagsordningen begiva sig till rikssalen för att där inhämta vad Kungl. Maj:t har att meddela riksdagen.

§ 13

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske genom kammarens kansli med iakttagande, att de för ledamöterna från var och en av rikets valkretsar avsedda biljetterna utlämnades till valkretsens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Detta förslag blev av kammaren bifallet.

§ 14

Meddelande ang. sammanträdestider, m. m.

Herr TALMANNEN anförde:

Till kammarens ledamöter har utdelats bl. a. en preliminär plan för sammanträdena under vårsessionen 1968. Därav framgår att val av ledamöter och suppleanter i utskott avses skola äga rum vid sammanträdet tisdagen den 16 januari kl. 14.00 och att remissdebatten, såsom tidigare preliminärt meddelats, kommer att ta sin början torsdagen den 18 januari kl. 10.00.

Av planen framgår vidare att frågestunderna liksom under föregående år kommer att förläggas till torsdagarna och ta sin början kl. 15.30. Med hänsyn till att remissdebatten börjar torsdagen den 18 januari hålles dock den första frågestunden fredagen den 19 januari kl. 11.00. Under maj månad anordnas arbetsplena på torsdagarna och frågestunderna kommer därigenom att börja tidigare än kl. 15.30, vanligen kl. 14.00. Fredagarnas arbetsplena tar fr. o. m. den 19 april sin början kl. 10.00.

Till kammarens ledamöter har vidare utdelats en förteckning över å andra kammarens kansli tillgängliga statistiska sammanställningar avseende riksdagens arbetsmaterial, sammanträden, debatter m. m.

Av ett likaledes utdelat meddelande framgår att talprov, avsedda att ingå i kungl. bibliotekets nationalfonotek, kommer att upptagas av samtliga riksdagens ledamöter. Vidare erinras om att kostnadsfri skrivhjälp tillhandahålles på samma sätt som under tidigare år och att vissa riksdagsstenografer står till förfogande för bl. a. utredningsarbete och kvalificerade sekreteraruppdrag åt kammarens ledamöter.

Kammarens ledamöter åtskildes härafter kl. 12.16.

In fidem
Sune K. Johansson

Torsdagen den 11 januari

Kl. 10.30

§ 1

På förslag av herr talmannen, som förklarade sig ha om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att vid plenum fredagen den 12 innevarande januari företa val av fyra ledamöter i talmanskonferensen, två kanslideputerade samt sex ledamöter att jämte talmannen och vice talmännen tillsätta tjänstemän hos kammaren.

§ 2

På förslag av herr talmannen, som förklarade sig ha om tiden för jämväl dessa val samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att vid plenum tisdagen den 16 i denna månad företa val av dels ledamöter och suppleanter i de ständiga utskotten, dels revisorer och revisorssuppleanter för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, dels ledamöter och suppleanter i krigsdelegationen, dels ock medlemmar och suppleanter i Nordiska rådet.

§ 3

Herr talmannen och kammarens ledamöter begav sig kl. 10.45 till slottskapellet, där riksdagspredikan hölls av kyrkoherden i Borås, Gustav Adolfs och Brämhufts församlingars pastorat, Egon Åhman. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen. Hans Maj:t Konungen öppnade där riksdagen med ett tal. Sedan första kammarens talman härefter framfört första kammarens vördnad, framträdde ANDRA KAMMARENS TALMAN och yttrade:

Eders Majestät!

En viss avspänning i förhållandet mellan stormakterna synes kunna skönjas i Europa, men läget i andra delar av världen, främst i Mellersta Östern och i Vietnam, ger anledning till allvarlig oro. Det svenska folket sluter helljärtat upp kring Förenta Nationernas strävanden att trygga freden genom att bilägga tvister och utjämna motsättningar. Under senare år har inte minst vår ungdom visat en stark känsla av medansvar för de internationella förhållandena. Det är med hänsyn härtill glädjande att stödet till utvecklingsländerna i årets budgetförslag hänförs till de områden som har hög angelägenhetsgrad. En ökning av det svenska utvecklingsbiståndet utgör ett betydelsefullt led i de fortsatta fredssträvandena. Vissa under den senaste tiden förekommande opinionsyttringar i utrikespolitiska frågor har däremot tyvärr givits sådana former att de på intet sätt kan bidra till bättre förståelse och samförstånd mellan folken.

Den reform av kammar- och valsystem, som nu föreslås, förväntas komma att medföra en effektivisering av riksdagens arbete och utgöra en god grund för arbetet med utformning av en helt ny författning.

Det är glädjande att både den yttre och den inre balansen i vår ekonomi har förbättrats. Då Sveriges ekonomiska förutsättningar i hög grad är beroende av vår export till andra länder framstår föreslagna åtgärder för att stärka företagens konkurrenskraft på världsmarknaden som väl motiverade. Ökningen av stödet till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete torde

få stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen på längre sikt.

Att bostadsbyggandet även i fortsättningen kommer att hållas på sin nuvarande höga nivå är utomordentligt värdefullt. Det är dock ofrånkomligt att stor uppmärksamhet också ägnas åt frågan hur den fortgående höjningen av boendekostnaderna skall kunna motverkas.

En angelägen uppgift för samhället är att på bästa sätt sörja för de arbetstagare som drabbas av arbetslöshet. De bebådade ökningarna av anslagen till arbetsmarknadspolitiska och lokaliseringspolitiska åtgärder hälsas därför med tillfredsställelse.

Väsentliga förbättringar föreslås i fråga om stödet till barnfamiljer, äldre, handikappade och befolkningen i glesbygderna. Forskning och utbildning tillföres kraftigt ökade resurser, varvid särskilt naturvårdsområdet uppmärksammas. Med glädje och tacksamhet

konstateras att det bedömes vara möjligt att genom allmän återhållsamhet i övrigt åstadkomma detta vid en i stort sett oförändrad skattenivå.

Andra kammaren kommer att i positiv anda och med sedvanlig grundlighet pröva av Eders Majestät framlagda förslag.

Andra kammaren betygar Eders Majestät sin undersåtliga vördnad.

Till envar av talmännen överlämnades nu ett exemplar av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1968/69, dels ock Kungl. Maj:ts berättelse till 1968 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit, varefter ceremonien på rikssalen avslutades; och åtskildes kammaren vid utgåendet från rikssalen, enligt beslut fattat före avgången från dess samlingsrum.

In fidem

Sune K. Johansson

Fredagen den 12 januari

Kl. 11.00

§ 1

Företogs val av fyra ledamöter i talman konferensen; och blev därtill utsedda

herr Bengtsson i Varberg (s),
herr Hedlund (cp),
herr Turesson (h) och
herr Wedén (fp),
envar med 78 röster.

§ 2

Anställdes val av två kanslideputerade. Därvid lämnades på begäran ordet till

Herr BENGTTSSON i Varberg (s), som yttrade:

Herr talman! För vart och ett av de ytterligare val som skall företagas vid detta plenum ber jag att få avlämna en gemensam lista, vilken godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talman konferensen. Varje lista upptar namn å så många personer, som det ifrågavarande valet avser.

Den av herr Bengtsson i Varberg be-
träffande detta val avlämnade listan
upptog under partibeteckningen »Ge-
mensam lista» följande namn:

Kristenson (s)
Nyberg (fp).

Sedan herr talmannen för kammaren
uppläst denna lista, blev den av kam-
maren godkänd; och förklarades herrar

Interpellation ang. en enhetlig lönestatistik för hela arbetsmarknaden, m. m.
 Kristenson och Nyberg utsedda till kanslideputerade.

§ 3

Företogs val av sex ledamöter att jämte herr talmannen och herrar vice talmän tillsätta tjänstemän hos kammaren.

Herr Bengtsson i Varberg avlämnade en lista, som under partibeteckningen »Gemensam lista» upptog följande namn:

Ekström i Björkvik (s)
 Levin (s)
 Nelander (fp)
 Bengtsson i Landskrona (s)
 Wahlund (cp)
 Björkman (h).

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kammaren godkänd; och förklarades de personer, vilkas namn upptagits å densamma, utsedda till kanslitillsättare.

§ 4

Ordet lämnades på begäran till

Herr BENGTTSSON i Varberg (s), som anförde:

Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte vid plenum tisdagen den 16 innevarande januari utse suppleanter i de ständiga utskotten till ett antal av 20 i konstitutionsutskottet och jordbruksutskottet, 33 i statsutskottet, 21 i bevillningsutskottet och allmänna beredningsutskottet, 18 i bankoutskottet, 19 i andra lagutskottet samt 17 i vart och ett av de övriga utskotten utom i utrikesutskottet, där antalet grundlagsenligt skall vara åtta.

Denna hemställan bifölles.

§ 5

Interpellation ang. en enhetlig lönestatistik för hela arbetsmarknaden, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr FRANZÉN i Motala (s), som yttrade:

Herr talman! De senaste årens erfarenheter av inkomstutvecklingen har, delvis som en följd av avtalsmekanismen med procenttänkandet i löneförhöjningarna, visat en icke önskvärd tendens till ökad spännvidd mellan olika löntagargrupper i samhället. Detta har resulterat i en ur allmänt demokratiska synpunkter besvärande utveckling för låglönegrupperna.

Vid 1965 års riksdag motionerade jag och några andra kammarledamöter om att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig och förutsättningslös utredning i syfte att, vid sidan av fackliga åtgärder, lösa låglönegruppernas problem.

Allmänna beredningsutskottet, som behandlade motionen, framhöll i sitt utlåtande nr 17/1965 bl. a. följande: »En undersökning med det syfte motionärerna framhållit bör — oavsett vilket grundmaterial som anses lämpligt — avse aktuell tid och om möjligt genomföras så att fortlöpande resultatredovisning med nytt material som grund — — — kan lämnas. I fråga om en ny undersökning av låginkomstgrupperna har i den allmänna debatten framhållits att den bör avse ej blott de rent statistiska förhållandena utan även ekonomiska, socialpsykologiska och andra omständigheter i inkomstbildningen för ensamstående och familjer. För utskottet framträder det som angeläget att få en fullständigare och objektiv bild av det faktiska tillståndet men även att i möjligaste mån få detta tillstånd och dess förändringar förklarade och analyserade.»

Utskottet underströk också angelägenheten av att undersökningen »bedrives med sådan arbetsteknik att en allsidig belysning av problemen erhålles. Därvid bör även möjligheter prövas till en mer enhetligt redovisad lönestatistik, som om möjligt täcker hela

Interpellation ang. larmtelefoner vid motorvägar

arbetsmarknaden, och till riktlinjer för en så rättvisande bedömning som möjligt av olika löntagargrupper.»

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag om en utredning för en kartläggning av låginkomstgruppernas ställning i samhället.

Det synes angeläget inför de förestående avtalsförhandlingarna 1968—1969, att en så enhetlig och överskådlig lönestatistik som möjligt finns tillgänglig för arbetsmarknadens organisationer.

Inom den allmänna opinionen i landet, framför allt hos den fackliga rörelsen, framstår det som självklart med en mer rättvisande bedömning av olika löntagargrupper.

Jag hemställer om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framställa följande frågor:

1. Är inrikesministern villig medverka till, att i god tid före 1968—1969 års avtalsrörelse, genom utredningens försorg redovisa en mer enhetlig lönestatistik som omsluter hela arbetsmarknaden?

2. Kan statsrådet i övrigt lämna någon uppgift om när låginkomstutredningen beräknas vara avslutad eller om något delbetänkande kan förväntas?

Denna anhållan bordlades.

§ 6**Interpellation ang. larmtelefoner vid motorvägar**

Ordet lämnades på begäran till

Herr WIKLUND i Stockholm (fp), som yttrade:

Herr talman! En olycka på s. k. motorväg får enligt erfarenheter i synnerhet i USA ofta ett svårare förlopp och större omfattning än en motsvarande händelse under mera ordinära trafikförhållanden, vilket anses sammanhånga med den allmänt höga hastigheten och tendensen hos många trafikanter på motorvägar att »klumpa

ihop sig» genom att söka hålla allt högre hastigheter. Händer en olycka med ett fordon dras då ofta många andra in i denna.

En god olycksfallsberedskap framstår därför som särskilt angelägen vid motorvägar. För närvarande kan denna beredskap inte anses tillfredsställande i vårt land, då dessa vägar i motsats till vad som är vanligt i utlandet, t. ex. i Västtyskland, saknar larmtelefonposter utplacerade på visst avstånd från varandra utmed vägen. Benägenheten att stanna för att ge bistånd åt olycksdrabbade är hos medtrafikanterna naturligt nog ofta nedsatt, beroende på de höga hastigheterna som gör att olyckshändelser inte observeras lika lätt som vid andra trafikförhållanden. Dessutom ger stoppförbudet på motorväg säkerligen en psykologisk förklaring till att medtrafikanter lätt förhåller sig passiva t. o. m. då deras hjälp direkt påkallas. Vid akut svårare sjukdomsfall på en motorväg, då yttre dramatik kanske är obefintlig, kan också avsaknaden av larmtelefon få svårare följder än om det funnes tillgång till dylik, eftersom en sådan händelse av naturliga skäl inte drar till sig omgivningens uppmärksamhet som fallet är vid t. ex. en katastrofartad olycka med många fordon inblandade.

Svårigheten att påkalla och få hjälp vid olycks- och/eller sjukdomsfall ökar också på motorvägar av den anledningen att dessa vägar ofta dras genom glest bebyggda eller obebyggda områden och att fria områden, belägna närmast intill och utmed en dylik väg, på grund av bullerstörningar och luftföroreningar inte heller torde komma att bebyggas i någon större utsträckning. Erfarenheten visar, att bostadsfastigheter, som redan befinner sig vid motorväg, av sådana skäl lätt övergives och kommer till annan användning än som bostäder.

Det uppstår av antydna skäl ofta »isolerade» områden i trakter närmast intill

Interpellation ang. åtgärder för att lösa sysselsättningskrisen i oskarshamnssområdet

motorvägarna. Möjligheten att påkalla hjälp från bofast befolkning vid olycks- eller sjukdomsfall reduceras därmed kraftigt på dessa vägar.

I Fredhällstunneln på Essingeleden i Stockholm har sex larmtelefoner installerats och på den nya Älvsborgsbron med till- och avfartsramper i Göteborg ett femtontal dylika telefoner, direkt anknutna till SOS-telefonnumret 90 000, detta trots att dessa trafikleder går genom områden, där hjälp vid svårare olycks- och sjukdomsfall torde vara lättare att uppbåda än vid de vanliga motorvägarna, t. ex. vid motorvägen mellan Stockholm och Södertälje eller mellan Stockholm och Uppsala. Att till fots bege sig en längre sträcka utmed en motorväg för att påkalla hjälp är f. ö. inte riskfritt och därtill tidskrävande. Såsom i diskussionerna inom Europarådet (och dess underlydande organ för dylika frågor) om trafikolycksfallen och om lämpliga åtgärder för att minska dessas skadeverkningar påpekats, är en av de viktigaste av dessa åtgärder att kraftigt stärka olycksfallsberedskapen bl. a. just vid vägar med snabbgående trafik. Man har med rätta ofta betonat i dessa diskussioner att alltför många dödsfall inträffar som följd av lång väntan på transport till sjukhus, t. ex. i de många fall då risk för förblödning är stor.

Självfallet har en bättre olycksfallsberedskap vid motorvägarna även en kostnadssida. Fråga är dock om inte installation av larmtelefoner är en av de billigaste och effektivaste åtgärderna i detta syfte. Invändningen att våra motorvägar i jämförelse med kontinentala motorvägar har relativt korta väglängder är av skäl som ovan antytts inte bärande. Vägsträckorna är tillräckligt långa för att utan larmtelefoner innebära alltför stora svårigheter att påkalla hjälp vid olycksfall. Finns det egentligen något rimligt skäl att exempelvis E 4:an från den europeiska kon-

inenten vid Sveriges gräns plötsligt givnes en lägre vägstandard på motorvägsavsnitten i ovan berörda avseende än vad denna väg har i Europa i övrigt? För särskilt utlänningar måste antydda förhållande vid denna väg och andra svenska vägar, som delvis har motorvägskaraktär, te sig märkligt.

Med stöd av vad jag sålunda anfört får jag anhålla om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få rikta följande frågor:

1. Har herr statsrådet uppmärksammat den brist i olycksfallsberedskapen vid motorvägarna som avsaknaden av larmtelefoner vid dessa innebär?

2. Har herr statsrådet vid jakande svar på fråga 1 för avsikt att vidta åtgärder för att höja standarden hos denna beredskap i nu berörda avseende?

Denna anhållan bordlades.

§ 7

Interpellation ang. åtgärder för att lösa sysselsättningskrisen i oskarshamnssområdet

Ordet lämnades på begäran till

Herr BÖRJESSON i Glömminge (cp), som yttrade:

Herr talman! Sedan ett flertal år tillbaka har sysselsättningsläget i Oskarshamn och trakten däromkring varit mycket besvärligt. Svårigheterna har till övervägande del berott på att Oskarshamns varv inte kunnat ge sysselsättning åt sina anställda. Från att ha varit Kalmar läns största industri, med i runt tal 1 500 anställda i början av 1960-talet, har varvet etappvis minskat sin verksamhet. Från och med det senaste årsskiftet är den totala nedläggningen av varvsverksamheten ett faktum.

Denna utveckling har självfallet hårdast drabbat de anställda arbetarna och tjänstemännen vid ifrågakvarande företag. Dessutom har, genom att varvet haft en dominerande ställning i bygden,

Interpellation ang. åtgärder till förebyggande av våld i samband med demonstrationer

de sekundära verkningarna av driftinskränkningen och den slutliga nedläggningen blivit stora. Många affärsrörelser, serviceföretag och underleverantörer har fått betydande svårigheter på grund av den uppkomna situationen.

Från arbetsmarknadsmyndigheternas sida har gjorts väsentliga insatser för att underlätta lösningen av sysselsättningsproblemen. Under tiden 1962—1966 tillskapades cirka 700 nya arbetstillfällen i nyetablerade och utvidgade företag i samförstånd mellan myndigheterna och berörda företag.

De omnämnda åtgärderna till trots finns det dock i dag omkring 250 arbetslösa i oskarshamnsområdet. Arbetsmarknadsmyndigheternas insatser har sålunda inte varit tillräckliga och försöken att lokalisera företag till Oskarshamn har inte lyckats i önskvärd omfattning.

För att lösa sysselsättningsproblemen bör frågan om fortsatt varvsdrift tagas upp till förnyat övervägande. Det är, som Oskarshamns fackliga centralorganisation framhållit, svårt att värja sig för tanken att varvets framtid bedömts negativt alltför tidigt och med förutfattade meningar. En fortsatt varvsdrift synes vara en realistisk tanke. För varvsdriften talar främst att yrkeskunnig arbetskraft finns liksom den befintliga varvsanläggningen. Vad som erfordras är statligt stöd för att rusta upp och modernisera varvet. En satsning på Oskarshamnsvarvet bör vara väl så motiverad som de som gjorts på andra orter. Vid sidan av ett återupptagande av varvsverksamheten bör ökade insatser göras för att skapa nya arbetstillfällen inom regionen.

Även i övrigt finns goda förutsättningar för en industriell utveckling i oskarshamnsområdet. Tillgången på såväl mark som bostäder och samhällsservice är god. Bland annat står ett 70-tal nyuppförda lägenheter tomma för tillfället. Vidare bör framhållas att Oskars-

hamns stad är beredd att satsa åtskilligt för att sysselsättningskrisen skall lösas.

Med stöd av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande fråga:

Avser statsrådet att vidtaga några åtgärder för att medverka till att sysselsättningskrisen i oskarshamnsområdet lösas?

Denna anhållan bordlades.

§ 8

Interpellation ang. åtgärder till förebyggande av våld i samband med demonstrationer

Ordet lämnades på begäran till

Herr WENNERFORS (h), som yttrade:

Herr talman! De senaste årens vietnamdemonstrationer har stegvis genomförts under alltmer uppseendeväckande former. Att de för flertalet tett sig uppseendeväckande beror icke minst på att det sedan gammalt ansetts höra till vanlig anständighet och mänsklig hänsyn att inte använda politiska våldsmedel. Det har också ansetts vara en förutsättning för god demokrati att den politiska debatten förs med sans och i ordnade former.

Denna praxis har emellertid brutits av vissa demonstrantgrupper som bl. a. genom medveten skadegörelse velat nå publicitet och uppmärksamhet i utrikespolitiska frågor. Slagordsmålning på fastigheter, fönsterkrossning, sönderskärande av skyltfönster med glasmästardiamanter, förstörelse av planteringar med hjälp av kemikalier, angrepp mot ambassader utgör exempel på sådan skadegörelse, som under 1967 beräknas kosta skattebetalarna i Stockholm cirka en halv miljon kronor. Utöver detta belopp tillkommer avsevärda kostnader för särskild polisbevakning av exempelvis ambassadbyggnader.

Interpellation ang. åtgärder till förebyggande av våld i samband med demonstrationer

Dessa yttringar av de senaste årens demonstrationer och den stegvisa upptrappningen borde ha varit tillräckliga skäl för samhälleliga åtgärder. I svar på en enkel fråga av herr Fridolfsson den 30 november 1967 i denna kammare angående skadegörelse i samband med demonstrationer uttalade chefen för justitiedepartementet, statsrådet Kling: »Jag vill emellertid begagna detta tillfälle att djupt beklaga att rätten till fria åsiktsyttringar genom demonstrationer på senare tid ofta har utnyttjats på ett sätt som innebär ett klart överskridande av de lagliga gränserna för den medborgerliga handlingsfriheten och att därigenom utomstående personers egendom har kommit att utsättas för omfattande skadegörelse. Det är givetvis angeläget att samhället vidtar effektiva åtgärder till förebyggande av händelser av detta slag. Jag kommer som hittills att ägna dessa frågor ingående uppmärksamhet.»

En månad senare strax före julhelgen fick justitieministerns uttalande beträffande effektiva åtgärder förnyad aktualitet genom en tumultartad demonstration, som efteråt kommenterades av vissa demonstrantledare med bl. a. hot om mera långtgående våldsmetoder. Att dessa märkliga uttalanden var avsedda att uppfattas som allvarligt menade bekräftades torsdagen den 4 januari, då en grupp demonstranter genomförde en demonstration utanför kanslihuset mot den gästande amerikanska OECD-ambassadören under synnerligen uppseendeväckande former. Metoden att kasta snöbollar, ägg o. d. på enskilda personer har mig veterligen icke tidigare förekommit i den politiska opinionsbildningens historia i vårt land.

Denna händelse föranledde statsministern att i skarpa ordalag uttala sig emot våldsdemonstrationer av detta slag. Jag konstaterar detta med tillfredsställelse särskilt med tanke på att statsministerns tidigare uttalanden förefallit något svävande. Det bör således fram-

hållas att statsministerns senaste uttalande tveklöst har svenska folkets fulla stöd. Till demokratins spelregler i vårt svenska samhälle hör rätten till fria åsiktsyttringar genom exempelvis demonstrationer. Ingen ifrågasätter den rätten. Men lika självklara framstår reglerna för genomförandet. Vad lag och ordningsstadga föreskriver måste följas.

Vidare skall i detta sammanhang kraftigt understrykas att principen om utländska diplomaters och beskickningars säkerhet icke får ifrågasättas.

Emellertid måste varje ansvarsmedveten samhällsmedborgare fråga sig om inte åtgärder utöver nämnda uttalanden bör vidtagas. Exempelvis kunde det uppdragas åt en grupp sakkunniga att analysera de bakomliggande orsakerna till den av demonstranterna visade bristen på kunskap och förståelse för vårt lands demokratiska principer och spelregler. En sådan analys skulle möjligen ge anvisning om lämpliga åtgärder i förebyggande syfte.

I ett brev som statsministern har avgivit som svar på ett från »arbetsgruppen för stöd åt FNL» framfört krav att han skall delta i ett offentligt möte avböjer statsministern att delta i en diskussion med arbetsgruppen i dessa frågor. I och för sig synes detta ställningstagande förstäligt med hänsyn till demonstranternas tidigare uppträdande, men det kan samtidigt ge allmänheten det intrycket att ytterligare åtgärder icke är behövliga.

Med stöd av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till hans excellens herr statsministern få ställa följande frågor:

Vilka åtgärder till förebyggande av händelser liknande den senaste tidens våldsmetoder i samband med demonstrationer kommer regeringen att vidtaga?

Denna anhållan bordlades.

Interpellation ang. företagsetableringar i Ådalen

§ 9

Interpellation ang. de allmänna principer som Sveriges delegation kommer att företräda vid världshandelskonferensen i New Delhi

Ordet lämnades på begäran till

Herr HERMANSSON (vpk), som yttrade:

Herr talman! Den 24 oktober 1967 antog representanter för u-länderna, samlade i Alger vid ministermötet för »de 77:s grupp», enhälligt den s. k. Alger-chartan. I denna framhålles bl. a. följande fakta:

Läget för mer än en miljard människor i u-länderna fortsätter att försämrans som resultat av utvecklingstendenserna i de internationella ekonomiska förhållandena.

Den ekonomiska tillväxthastigheten för u-länderna har minskat och klyftan växer mellan dem och överflödsländerna.

Medan de utvecklade länderna varje år lägger i runt tal 60 dollar till sin befolknings inkomst per capita uppgår den genomsnittliga ökningen av inkomsten per capita i u-länderna till mindre än 2 dollar per år.

U-ländernas andel i den samlade världsexporten sjönk från 27 procent år 1953 till endast 19,3 procent år 1966.

Köpkraften hos exporten från u-länderna har fortsatt att minska. Förlusten i köpkraft har årligen uppgått till omkring 2 1/2 miljard dollar, vilket motsvarar nästan hälften av tillflödet av icke-privata finansiella resurser till u-länderna.

Detta har försvårat problemet om u-ländernas ökade skuldbörda. Räntebetalningarna har ökat kraftigt och kommer vid decenniets slut att vara lika stora som hela tillflödet av resurser om nuvarande utveckling fortsätter.

Läget är alltså utomordentligt allvarligt. Vid det första mötet med FN:s konferens för handel och utveckling

(UNCTAD) år 1964 antogs en rad rekommendationer som sammanfattades i en »Final Act». I Alger-chartan konstateras bittert att de givna löftena icke har infriats. De rika länderna har icke på något avgörande sätt förändrat sin politik. De fattiga ländernas läge har undergått en fortsatt försämring.

Inför den förestående andra världshandelskonferensen i New Delhi 1 februari—25 mars sammanfattade u-länderna i Alger-chartan ett omfattande praktiskt handlingsprogram.

Med hänvisning till frågans utomordentliga betydelse anhåller jag om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för handelsdepartementet få ställa följande fråga:

Vill statsrådet snarast ge riksdagen en redogörelse för de allmänna principer som Sveriges delegation vid andra världshandelskonferensen kommer att företräda och särskilt för ställningstagandet till huvudförslagen i Alger-chartan?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Interpellation ang. företagsetableringar i Ådalen

Ordet lämnades på begäran till

Herr LORENTZON (vpk), som yttrade:

Herr talman! Sysselsättningsläget i Ådalen är alltjämt synnerligen allvarligt. Utflyttningen fortsätter. Av de tre norrlandsstäder, som även under det gångna året noterat befolkningsminskning, hänför sig två till Ådalen, nämligen Kramfors och Härnösand.

Denna utveckling har varit förutsedd. Det är nu mer än ett och ett halvt år sedan inrikesministern vid en sammankomst i Kramfors anförde, att Ådalen måste räkna med att på kort tid förlora

Interpellation ang. ökad service inom bostadsområden

omkring 1 000 årliga arbetstillfällen genom företagsnedläggningar. Denna utveckling har också ägt rum. Det enda företag som i egentlig mening nyetablerats i Ådalen under senare tid är den av landstinget igångsatta skyddade verkstaden i den gamla Nensjöfabriken. Denna verkstad startade i slutet av förra året med 19 arbetare och beräknas sysselsätta 40 å 50 arbetare.

Ensidigheten i näringslivet har satt sin prägel på detta område. De privata bolagen har saknat intresse för ett differentierat näringsliv. Tyvärr gäller omdömet även de offentliga myndigheterna. När därför staten år 1961 började att anlägga en sötvattentunnel skedde det på inrådan av de privata cellulosabolagen. De framhöll att om cellulosaindustrin skall kunna utbyggas i Ådalen för en vidareutveckling av skogsråvaran måste sötvattenförsörjningen klaras. Tunneln är nu klar. Hela projektet kostade 42 miljoner kronor. Men sedan tunnelbygget påbörjades har tillskyndaren till detta, nämligen SCA, lagt ned en av sina fabriker med 190 anställda; även Svanö sulfittfabrik har lagts ned. Frågan är alltså huruvida de stora statliga investeringarna i sötvattentunneln i någorlunda rimlig grad kommer att kunna utnyttjas.

Samma företag har haft hela sju år på sig att verkställa en utbyggnad av sin fabrik i Kramfors och att bygga det pappersbruk man upprepade gånger signalerat. Men i stället för meddelanden om utvidgning och nybyggnad har befolkningen inom området fått ta del av uppgifter om SCA:s omfattande investeringar i en rad olika länder. Senaste exemplet härpå kommer från Västtyskland där vidareförädling sker av den svenska pappersmassan. SCA är sålunda stor aktieägare i det västtyska Aschaffenburg Zellstoffwerke (AZ), som bygger ut sitt finpappersbruk i Stockstadt nära Frankfurt med en andra pappersmaskin. Den samlade kapaciteten blir 120 000 årston och därmed den

största europeiska enheten för tillverkning av grafiskt papper.

Det är inte märkligt om befolkningen i Ådalen ställer sig synnerligen kritisk till sådana fakta. En berättigad undran råder i vidaste kretsar huruvida den aviserade utbyggnaden över huvud taget blir av. Skulle så vara fallet, innebär detta bara till dels en lösning på sysselsättningsproblemet. Blir den åsyftade utbyggnaden inhiherad framstår i så mycket högre grad angelägenheten av att andra företagsetableringar kommer till stånd. I detta sammanhang måste särskilt understrykas betydelsen av en differentierad industri i området; närmast behövs det verkstadsindustri.

Med hänvisning till det anförda anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

Har statsrådet upplysningar om huruvida tidigare planer på industrietablering i Ådalen väsentligen ändrats eller uppgivits?

Därest detta är fallet, kan statsrådet upplysa om huruvida några initiativ kan förväntas i syfte att åstadkomma andra företagsetableringar, i första hand verkstadsindustri, i Ådalen?

Denna anhållan bordlades.

§ 11**Interpellation ang. utökad service inom bostadsområden**

Ordet lämnades på begäran till

Fru RYDING (vpk), som yttrade:

Herr talman! Efter ett mångårigt starkt tryck på myndigheterna tillsattes under föregående år en utredning om bättre boendeservice. Dagens familjepolitik kräver helt nya grepp, varvid en väsentlig utbyggnad av olika slag av service i bostadsområdena måste vara ett nödvändigt komplement till en vettig

Interpellation ang. kostnadsfri arbetsförmedling för tonkonstnärer

arbetsmarknadspolitik och samtidigt ett viktigt led i jämlikhetssträvandena och i en förstärkt och utbyggd familjepolitik.

Sådan service skall naturligtvis också betjäna pensionärer, studerande, ungdomar i övrigt samt handikappade. Alla bostadsområden bör därför på sikt utrustas med servicecentraler eller serviceområden. I de planerade bostadsområdena måste sådana anordningar ingå som en naturlig beståndsdel redan från början.

Kostnaderna för denna service är emellertid avgörande för den stora delen av befolkningen. Ungefär 90 procent av dem som för närvarande bor i de få kollektivhus som finns på några enstaka platser i landet kommer från socialgrupp 1 och 2. Husen har byggts och drivs också oftast privat, varför kostnaderna är höga. Skall servicehus och serviceområden bli till avsedd nytta för hela folket måste samhället genom egna insatser bringa ned kostnaderna. Samhället måste inom detta område liksom så många andra få möjlighet att styra utvecklingen på ett sunt sätt. En kommersialisering av denna verksamhet får icke utveckla sig, utan samhället måste här ta på sig hela initiativet och planeringen.

Låne- och bidragsvillkoren för bostadskomplement av servicekaraktär är för närvarande icke gynnsamma och stimulerar inte kommunerna till initiativ. Den statliga utredning som tillsattes förra året och som jag inledningsvis nämnt har tyvärr inte fått direktiv att se på denna mycket viktiga detalj. Frågan är väl om man skall behöva tolka detta som en anvisning om att det också i framtiden bör vara dyrt att antingen bo i servicehus eller kunna köpa service i ett bostadsområde.

Man må komma fram till aldrig så goda lösningar på problemet *hur* man skall kunna planera för god boendeservice — huvudpunkten ligger dock på det ekonomiska planet så till vida som

servicen skall vara tillgänglig för *alla* och inte bara för de ekonomiskt bättre situerade. Det är därför nödvändigt att utan dröjsmål och utan att avvakta pågående utredning se över låne- och bidragsvillkoren i detta avseende.

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

1. Avser statsrådet att ta initiativ till att ordna med gynnsammare låne- och bidragsvillkor för anordnandet av bostadskomplement av servicekaraktär?

2. Anser statsrådet att staten också på annat sätt kan stimulera kommunerna att ordna sådan service, att samhället på detta område verkligen tar hand om initiativet och planeringen?

Denna anhållan bordlades.

§ 12

Interpellation ang. kostnadsfri arbetsförmedling för tonkonstnärer

Ordet lämnades på begäran till

Herr JANSSON (vpk), som yttrade:

Herr talman! Sverige ratificerade redan år 1933 en internationell konvention om kostnadsfri arbetsförmedling för alla arbetstagare. Trots detta har regeringen fortlöpande förlängt den dispens för privat arbetsförmedling som gavs Konsertbolaget i Stockholm, vilket förmedlar engagemang för in- och utländska tonkonstnärer. 35 år efter det att konventionen antagits tillämpas i Sverige, till skillnad mot i flertalet andra länder, undantagsregler som missgynnar den yrkesgrupp det här gäller.

Av en förmedlingsverksamhet krävs, för att den skall vara i nivå med tidens krav, att den inordnas i den allmänna arbetsmarknadspolitiska målsättningen att trygga jämn sysselsättning åt den yrkesgrupp som berörs. Genom den ständigt förlängda dispensen har emel-

Interpellation ang. barns medborgarrättsliga ställning

lertid tonkonstnärerna kommit att utgöra ett undantag.

I sitt remissvar över konsertbyråutredningens betänkande II, »Förmedling av tonkonstnärer», avlämnat den 12 oktober 1965, föreslog Svenska tonkonstnärsförbundet

»att ingen kommersiell förmedling tillåtes verka inom området,

att en statlig konsertförmedlingsbyrå görs till föremål för snabbutredning,

att denna byrå snarast möjligt träder i verksamhet».

Det kan erinras om att Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS) i sitt yttrande anförde med Tonkonstnärsförbundets identiska synpunkter. Trots de starka och entydiga framställningar som gjorts från denna yrkesgrupps organisationer har ingen åtgärd till förändring vidtagits. Till skillnad från alla övriga arbetstagar i vårt land är tonkonstnärerna alljämt hänvisade till kommersiell arbetsförmedling.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag att till statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd att vidta omedelbara åtgärder för att den av Sverige redan år 1933 ratificerade konventionen om kostnadsfri arbetsförmedling även skall gälla i Sverige verksamma tonkonstnärer?

Denna anhållan bordlades.

§ 13

Interpellation ang. barns medborgarrättsliga ställning

Ordet lämnades på begäran till

Fröken BERGEGREN (s), som yttrade:

Herr talman! Den under de senaste decennierna allt livligare internationella samfärdseln samt det kraftigt ökade utbytet av arbetskraft mellan länderna,

som för vårt lands vidkommande medfört en inte obetydlig invandring av utländsk arbetskraft, har i stigande grad aktualiserat behovet av internationell samordning av lagar och regler som berör den mänskliga samlevnaden. Detta gäller i särskilt hög grad äktenskaps- och medborgarskapslagstiftningen.

1950 års lag om svenskt medborgarskap, som tillkom i nära samarbete med de övriga nordiska länderna, kan väl i jämlikhetshänseende lämna åtskilligt övrigt att önska, men främst bör den ses som ett framgångsrikt försök att stadfästa eller åstadkomma en enhetlig lagstiftning och praxis inte bara i Norden utan i hela den västerländska världen.

En väsentlig förbättring i den nya lagen var bestämmelserna om rätt för svensk kvinna, som ingår äktenskap med utländsk man, att behålla sitt svenska medborgarskap även vid avflyttning från riket. Först om hon söker och erhåller medborgarrätt i makens hemland mister hon sitt medborgarskap här. I princip skall gift kvinna sålunda inte kunna ha medborgarskap i mer än ett land. I stort sett gäller nu samma förhållande i hela Västeuropa, och reglerna torde även överensstämma med vad som eftersträvas inom Förenade Nationerna.

Man kan sålunda säga att vår nuvarande medborgarlagstiftning inte innebär några egentliga olägenheter för svenska medborgare som ingår äktenskap med medborgare i annat land, för så vitt inte landet i fråga på detta område har väsentligt avvikande rättsregler, vilket torde vara fallet i åtskilliga stater utanför Europa och Amerika.

Annorlunda förhåller det sig när det gäller barn till föräldrar av olika nationalitet.

Barn i äktenskap får samma medborgarskap som fadern, d. v. s. är han svensk medborgare blir barnet automatiskt svensk medborgare, är han av utländsk nationalitet erhåller barnet med-

Interpellation ang. barns medborgarrättsliga ställning

borgarskap i det land där fadern är medborgare. Barn utom äktenskap följer i medborgarrättsligt hänseende modern. Särskilda regler gäller i det fall föräldrarna senare ingår äktenskap med varandra.

Så länge barnet och dess föräldrar förblir bosatta i Sverige innebär väl i regel det förhållandet att barnet ej har svenskt medborgarskap inga egentliga olägenheter. Det är dock möjligt att här bosatta barn med utländskt medborgarskap i vissa avseenden kan vara ekonomiskt eller socialt handikappade på grund av sin främmande nationalitet, men det borde inte möta några oöverkomliga svårigheter att lagstiftningsvägen i så fall åstadkomma bättre jämlikhet mellan barn med svenskt och barn med utländskt medborgarskap.

Betydligt svårare är det att komma till rätta med de problem som uppstår på grund av det utländska medborgarskapet vid fall av hemskillnad, äktenskapsskillnad och tvistigheter rörande vårdnaden av barn samt speciellt i sådana fall då den utländske föräldern egenmäktigt för barnet ur riket. Den svenska lagen ger visserligen myndigheterna stora befogenheter att snabbt ingripa, om sådant bortförande kan befaras, men någon hundra procentig rättsgaranti kan aldrig åstadkommas den vägen. En ensidig svensk lagstiftning, som t. ex. en ändring av medborgarskapslagen så att varje i Sverige fött barn automatiskt erhåller svenskt medborgarskap, så snart den ena av föräldrarna är svensk, är icke en framkomlig väg, eftersom en sådan svensk lag skulle vara helt utan verkan vid begäran om utlämnande av barn som egenmäktigt bortförts ur riket av den utländske föräldern och dennes hemland inte erkänner de svenska rättsreglerna.

Med hänsyn till att vi i framtiden måste räkna med ständigt ökande folkförflyttningar med därav följande »blandade äktenskap» samt i följd därav också en stigande frekvens av tvister röran-

de vårdnaden om barn är de nuvarande förhållandena ej tillfredsställande. En vidgad samverkan på det internationella planet i syfte att utsträcka skyddet för gift kvinnas nationalitet till allt flera länder samt att förbättra barnens medborgarrättsliga ställning ter sig alltmera nödvändig. Detta är ett problem som endast kan lösas på lång sikt, men Sverige har ju genom sitt medlemskap i Nordiska rådet, Europarådet och Förenta Nationerna möjlighet att väcka förslag om förbättringar och överenskommelser i dessa avseenden.

Under återropande av det anförda får jag därför anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet ställa följande frågor:

1. Kan statsrådet upplysa om huruvida någon utredning gjorts eller pågår rörande eventuella ekonomiska och sociala nackdelar här i riket bosatta barn av främmande nationalitet kan ha av att de inte är svenska medborgare?

2. Har regeringen för avsikt att om sådana nackdelar skulle påvisas föreslå lagändringar för att åstadkomma jämställdhet i berörda avseenden mellan svenska och utländska barn bosatta i Sverige?

3. Anser statsrådet det önskvärt att genom ändring av den svenska medborgarlagstiftningen ge barn födda i Sverige, vilkas ene förälder icke är svensk medborgare, vidgade möjligheter att erhålla naturalisation, eller har erfarenheten visat att det är möjligt att med en generös tillämpning av nu gällande lag komma till rätta med de olägenheter, som kan följa av barns automatiska medborgarskap?

4. Har regeringen för avsikt att väcka förslag i Nordiska rådet, Europarådets ministerkommitté eller Förenta Nationerna i syfte att befrämja en enhetligare internationell lagstiftning för värnande av barnens rättmätiga intressen i medborgarrättsligt hänseende?

Denna anhållan bordlades.

Interpellation ang. den fortsatta handläggningen av länsindelningsfrågan

§ 14

Interpellation ang. ytterligare åtgärder för att motverka barnmisshandel

Ordet lämnades på begäran till

Herr ÅKERLIND (h), som yttrade:

Herr talman! Barnmisshandel är en av de mest ohyggliga företeelser, som utmärker brottsligheten i vårt land. Inte sällan offentliggörs fall, som knappast står tillbaka för något annat när det gäller grymhet och brutalitet. Efter som offren ofta är av så späd ålder, att de inte själva medvetet kan bidra till att avslöja de brott de utsätts för, finns anledning förmoda att antalet kända fall vida överträffas av antalet verkliga fall. Även om ett misshandlat barn kommer under läkarvård är det inte alldeles säkert att läkarnas misstankar om misshandel kan styrkas.

Det är dock vanligen i samband med läkarvård som barnmisshandel avslöjas. Men då har barnen ibland så svåra skador, som för övrigt kanske tillfogats dem långt före vårdtillfället, att alla medicinska insatser är fåfänga.

Genom beslut år 1966 har 93 § barnavårdslagen fått ett tillägg med följande lydelse: »Den som får kännedom om att någon, som ej fyllt aderton år, misshandlas i hemmet eller eljest där behandlas på sådant sätt att hans kroppsliga eller själsliga hälsa utsätts för fara bör anmäla detta till barnavårdsnämnd.»

Det skulle vara av intresse att veta om denna ändring lett till åsyftat resultat. Visserligen brukar onödigt hårdhänt åga inför utomstående vittnen ibland anmälas av någon av dessa, men det torde inte i första hand vara sådana fall man genom lagstiftningen vill komma åt — såvida det inte rör sig om »uppfostningsmetoder» av den karaktär som åsyftas i 93 § barnavårdslagen — utan de allvarliga övergreppen mot kanske ovälkomna spädbarn.

Med hänvisning till vad här anförts

får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få ställa följande frågor:

1. Anser herr statsrådet att ändringen den 16 juni 1966 av 93 § barnavårdslagen har fått den effekt som åsyftades?

2. Anser herr statsrådet att ytterligare åtgärder behövs för att motverka barnmisshandel?

Denna anhållan bordlades.

§ 15

Interpellation ang. den fortsatta handläggningen av länsindelningsfrågan

Ordet lämnades på begäran till

Herr KRÖNMARK (h), som yttrade:

Herr talman! Efter direktiv från Kungl. Maj:t har tre olika statliga utredningar under de senaste åren behandlat frågor med anknytning till länen och länsförvaltningen.

Frågan om framtida länsindelning och formerna för en ny indelning har utretts av länsindelningsutredningen, länsförvaltningens organisation har utretts av länsförvaltningsutredningen, och kompetensdragningen mellan stats- och regionorgan jämte formerna för länsdemokratin har utretts av länsdemokratiutredningen.

Alla de tre aktuella utredningarna har behandlat ytterst angelägna och centrala frågeställningar, och det har allmänt antagits att remissbehandling och beslutsförfarande skulle ske samtidigt. Länsindelningsutredningen och länsförvaltningsutredningen har slutfört sina arbeten, och betänkandena har sänts på remiss. Länsdemokratiutredningen »stoppades» samma dag som slutjustering av betänkandet skulle göras.

Det har här uppkommit en situation som förbryllar och oroar.

I nuläget sker remissbehandling endast av länsförvaltningsutredningen, se-

Interpellation ang. den fortsatta handläggningen av länsindelningsfrågan

dan även länsindelningsutredningen »lagts på is».

Den helhetsbild av den framtida länsorganisationens arbetsformer, kompetens, förvaltning och regionala indelning som bort eftersträvas har därigenom omöjliggjorts.

Att länsindelningsutredningens förslag var kontroversiellt har inte minst framgått av remisserna. Besked måste emellertid nu lämnas om frågans fortsatta handläggning. För vissa län kan själva förslaget om att de skall uppgå i andra län ha så allvarliga konsekvenser att ett snabbt besked om att den nya länsindelningen icke skall genomföras måste ges för att länets utvecklingsmöjligheter inte skall störas. Detta gäller inte minst Jämtlands län, där dessa synpunkter anförts och där närings- och arbetsmarknadssituationen är sådan att dunkla besked inte onödigtvis får verka försvarande. Det synes därför vara nödvändigt att från regeringen erhålla besked inte bara om den framtida länsindelningen utan också om den framtida handläggningen av de två övriga länsutredningarnas förslag.

Med hänvisning till vad som anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande frågor:

1. Kan statsrådet ge klart besked om den fortsatta handläggningen av länsindelningsfrågan?

2. Kan statsrådet ge besked om hur den framtida handläggningen av de tre länsutredningarna kommer att ske?

3. Är det statsrådets mening att proposition om länsförvaltningen skall föreläggas riksdagen innan länsdemokratiutredningen remissbehandlats?

Denna anhållan bordlades.

§ 16

Till bordläggning anmäldes Kungl. Maj:ts den 11 innevarande januari på rikssalen avlämnade

dels proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1968/69,

dels ock berättelse till 1968 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit.

Vidare anmäldes till bordläggning: justitieombudsmannens ämbetsberättelse;

militieombudsmannens ämbetsberättelse; samt

riksdagens revisorers berättelser över den år 1967 av dem verkställda granskningen av statsverket, riksbanken och riksgäldskontoret.

§ 17

Anmäldes, att följande Kungl. Maj:ts propositioner och skrivelse tillställts kammaren, nämligen

nr 4, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål,

nr 6, om förordnande av en statsrådsledamot att utöva den befattning med riksdagsärenden som enligt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet, samt

nr 12, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, m. m.

Nämnda propositioner och skrivelse bordlades.

§ 18

Anmäldes följande motioner:

nr 1, av herr *Sjöholm m. fl.*, om ändring av valbarhetsbestämmelserna för ledamot av byggnads- eller fastighetsnämnd,

nr 2, av herrar *Sjöholm* och *Rubin*, om stadgande i grundlag beträffande medlemskap i politiskt parti,

nr 3, av herr *Hamrin* i Kalmar *m. fl.*, om utbildning av psykoterapeuter, m. m.,

nr 4, av herr *Lundberg*, om inrättande vid Uppsala universitet av en professur i barnkirurgi,

nr 5, av herr *Nordstrandh*, om inrättande av en professur i u-landsfrågor,

nr 6, av herrar *Andersson* i Örebro och *Larsson* i Umeå, om anslag till utbildning av företagareföreningarnas personal,

nr 7, av herr *Hermansson m. fl.*, angående barnstugeverksamheten, m. m.,

nr 8, av fru *Ryding m. fl.*, om en översyn av arkivarbetarnas anställnings- och löneförhållanden,

nr 9, av herr *Werbros m. fl.*, angående statens järnvägars planer för bibehållande av stationer å affärsbananätet,

nr 10, av herr *Hamrin* i Jönköping *m. fl.*, angående stödet till boxningsporten,

nr 11, av herr *Hermansson m. fl.*, angående fördelningen mellan stat och kommun av vissa utgifter,

nr 12, av herr *Lindberg m. fl.*, om efterskänkande av rättegångskostnader i visst mål, m. m.,

nr 13, av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.*, om försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag,

nr 14, av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.*, om försäljning till allmänheten av aktier i LKAB,

nr 15, av herr *Thylén m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Handelssekreterare,

nr 16, av herrar *Fridolfsson* i Stockholm och *Werner*, om rätt till avdrag vid inkomstbeskattningen för gåvor till religiösa m. fl. ändamål,

nr 17, av fru *Marklund m. fl.*, om tull- och skattebefrielse för handikappade vid anskaffande av motorfordon,

nr 18, av herr *Sjöholm*, om införande av en s. k. tjänstemannataxering,

nr 19, av herr *Sjöholm*, om ändring av bestämmelserna angående kvittning och utmätning beträffande överskjutande skatt,

nr 20, av herr *Sjöholm m. fl.*, om skattefrihet för folkpension,

nr 21, av herr *Thylén*, angående vissa

sparstimulerande åtgärder inom beskattningen,

nr 22, av herr *Dickson*, om tillskapan- de av ett minnesföremål för ledamot av riksdagen,

nr 23, av herr *Karlsson* i Huddinge *m. fl.*, om skärpta regler för svenska företags utlandsinvesteringar, m. m.,

nr 24, av herrar *Fridolfsson* i Stockholm och *Nilsson* i Agnäs, om vidgad befogenhet för vigselförrättare inom annat trossamfund än svenska kyrkan,

nr 25, av herr *Hamrin* i Jönköping, om förbud mot professionell boxning,

nr 26, av herr *Sjöholm m. fl.*, om allmän försäkring vid våldsbrott,

nr 27, av herrar *Sjöholm* och *Rubin*, om boxnings straffbarhet,

nr 28, av herrar *Sjöholm* och *Rubin*, om en fast organisation för offentlig försvarare i brottmål,

nr 29, av herr *Sjönell*, om obligatoriskt stöldskydd på bilar,

nr 30, av herrar *Ekström* i Iggesund och *Lindahl*, om ersättning från försäkringskassa åt donator av transplantat,

nr 31, av herr *Werbros*, om ersättning från försäkringskassa åt donator av transplantat,

nr 32, av fru *Marklund m. fl.*, om graderade vårdbidrag till handikappade barn under 16 år,

nr 33, av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*, angående slopande av obligatoriskt läkarintyg för körkort,

nr 34, av herr *Börjesson* i Falköping *m. fl.*, om viss översyn av reglerna för hyresgästs rätt till skadestånd,

nr 35, av herr *Börjesson* i Falköping, angående särskilda lagfartsbevis, m. m.,

nr 36, av herrar *Fridolfsson* i Stockholm och *Söderström*, om upphävande av affärstidslagen,

nr 37, av herr *Hermansson m. fl.*, om lagstiftning rörande miljövård, m. m.,

nr 38, av herr *Johansson* i Skärstad *m. fl.*, om särskilda filer för långsam trafik,

nr 39, av herr *Lundmark*, angående placeringen av prästlönefundsmedel,

nr 40, av herr *Sjönell*, om effektivare åtgärder mot vanvård av fastighet,

nr 41, av herr *Sjönell*, angående bestämmelserna för återkallelse av körkort,

nr 42, av herr *Thylén m. fl.*, angående övergångsställe för gående,

nr 43, av herr *Bohman m. fl.*, angående svensk invandrings- och minoritetspolitik,

nr 44, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Rimmerfors*, angående en statlig propagandakampanj för bättre förebyggande hälsovård,

nr 45, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora, angående centraler för information till medborgare,

nr 46, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora, om åtgärder mot ocker vid försträckning,

nr 47, av herr *Hermansson m. fl.*, angående en omvärdering av kvinnans roll i samhället, samt

nr 48, av herr *Persson* i Heden *m. fl.*, angående kontroll av bilhandel och bilreparationer.

Dessa motioner bordlades.

§ 19

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren, att Kungl. Maj:ts proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1968/69 skulle uppföras sist å föredragningslistan för kammarens nästkommande sammanträde.

§ 20

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts 12 enkla frågor, nämligen av:

herr *Mellqvist* (s), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående förfarandet vid överväganden rörande omfattande rationaliseringsåtgärder,

herr *Petersson* (h), till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående gränshandeln mellan Sverige och Finland,

fröken *Sandell* (s), till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående följderna av fri försäljning av starköl,

herr *Hamrin* i Jönköping (fp), till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående följderna av fri försäljning av starköl,

herr *Karlsson* i Huddinge (vpk), till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående handläggningen av frågor om offentliga demonstrationer,

herr *Karlsson* i Huddinge (vpk), till herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet angående åtgärder för att förhindra att läkarutbildning vid sjukhus temporärt avbrytes,

herr *Nilsson* i Gävle (vpk), till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående sänkning av diskontot i sysselsättningsfrämjande syfte,

fru *Ryding* (vpk), till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående konsumentupplysningen om kvicksilverhalten i fisk,

herr *Turesson* (h), till herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet angående det tekniska systemet vid intagning till universitets och högskolors spärade linjer,

fru *Kristensson* (h), till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående tidpunkten för framläggande av förslag om en reformerad familjebeskattning,

herr *Nordstrandh* (h), till herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet angående ifrågasatt minskning av den s. k. lärartätheten, samt

fru *Thunvall* (s), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående enhetliga nordiska trafikregler för framförande av sparkstötting.

§ 21

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 11.22.

In fidem
Sune K. Johansson

Tisdagen den 16 januari

Kl. 14.00

Herr talmannen meddelade, att fröken Ljungberg enligt till kammaren inkommet läkarintyg vore sjukskriven under tiden den 15—den 21 innevarande januari.

Fröken Ljungberg beviljades ledighet från riksdagsgöromålen under angivna tid.

§ 2

Företogs val av föreskrivet antal ledamöter i de ständiga utskotten, nämligen åtta i utrikesutskottet, tio i konstitutionsutskottet, femton i statsutskottet, tio i bevillningsutskottet, åtta i bankoutskottet samt i vart och ett av lagutskotten, tio i jordbruksutskottet och tolv i allmänna beredningsutskottet.

Beträffande dessa och övriga till dagens sammanträde utsatta val lämnades på begäran ordet till

Herr ANDRE VICE TALMANNEN, som yttrade:

Herr talman! För vart och ett av de val som skall företagas vid detta plenum ber jag att få avlämna en gemensam lista, vilken godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen. Varje lista upptar namn å så många personer, som det ifrågavarande valet avser.

Sedan herr andre vice talmannen här efter avlämnat för nu ifrågavarande val avsedda tio listor, alla försedda med partibeteckningen »Gemensam lista», samt listorna blivit i ovan upptagen ordning av herr talmannen upplästa och av kammaren godkända, befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits å respektive listor, ha utsetts till ledamöter i

utrikesutskottet:

Renström-Engenäs, fru (s)
Alemyr (s)
Ohlin (fp)
Skoglund (s)
Hedlund (cp)
Bohman (h)
Mellqvist (s)
Wedén (fp)

konstitutionsutskottet:

Adamsson (s)
Nilsson i Östersund (s)
Hamrin i Jönköping (fp)
Henningsson (s)
Wahlund (cp)
Magnusson i Tumhult (h)
Thunvall, fru (s)
Johansson i Trollhättan (s)
Nelander (fp)
Larsson i Luttra (cp)

statsutskottet:

Karlsson i Olofström (s)
Blidfors (s)
Ståhl (fp)
Almgren (s)
Eliasson i Sundborn (cp)
Bohman (h)
Mellqvist (s)
Lewén-Eliasson, fru (s)
Nihlfors (fp)
Bergman (s)
Mattsson (cp)
Turesson (h)
Olsson, fröken (s)
Gustafsson i Skellefteå (fp)
Lindholm (s)

bevillningsutskottet:

Brandt (s)
Allard (s)
Gustafson i Göteborg (fp)

Engkvist (s)
 Vigelsbo (cp)
 Magnusson i Borås (h)
 Asp (s)
 Andersson i Essvik (s)
 Nettelbrandt, fru (fp)
 Eriksson i Bäckmora (cp)

bankoutskottet:

Renström-Ingenäs, fru (s)
 Hagnell (s)
 Berglund (fp)
 Franzén i Motala (s)
 Börjesson i Glömminge (cp)
 Regnéll (h)
 Bengtsson i Landskrona (s)
 Larsson i Umeå (fp)

första lagutskottet:

Johansson, fru (s)
 Ekström i Björkvik (s)
 Gärde Widemar, fru (fp)
 Löfqvist, fru (s)
 Svensson i Vä (cp)
 Kristensson, fru (h)
 Bergegren, fröken (s)
 Gustafsson i Borås (fp)

andra lagutskottet:

Lundberg (s)
 Odhe (s)
 Rimmerfors (fp)
 Ekendahl, fru (s)
 Gustavsson i Alvesta (cp)
 Wetterström, fröken (h)
 Bengtsson i Varberg (s)
 Anderson i Sundsvall (fp)

tredje lagutskottet:

Johansson i Torp (s)
 Levin (s)
 Nyberg (fp)
 Torbrink, fru (s)
 Grebäck (cp)
 Hedin (h)
 Persson i Tandö (s)
 Tobé (fp)

jordbruksutskottet:

Lindström (s)
 Lindskog, fru (s)

Antby (fp)
 Arweson (s)
 Hansson i Skegrie (cp)
 Eliasson i Moholm (h)
 Johanson i Västervik (s)
 Persson i Skänninge (s)
 Nilsson i Lönsboda (fp)
 Jonasson (cp)

allmänna beredningsutskottet:

Eriksson i Stockholm, fru (s)
 Jäderberg, fru (s)
 Hamrin i Kalmar (fp)
 Svensson i Kungälv (s)
 Skoglösa (cp)
 Dickson (h)
 Lundmark (s)
 Haglund (s)
 Rimås (fp)
 Wikner (s)
 Larsson i Borrby (cp)
 Nilsson i Bästekille (h).

I samband med valet av ledamöter i utrikesutskottet beslöts på framställning av herr talmannen, att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om kammarens val av ledamöter ävensom om det likaledes till dagens sammanträde utsatta valet av suppleanter i nämnda utskott samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag till den skrivelse i ämnet, som borde till Konungen avlätas.

§ 3

Anställdes val av sex revisorer för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning samt sex suppleanter för dessa revisorer.

För detta val avlämnade herr andre vice talmannen en av de utav kammaren valda ledamöterna av talmanskonferensen godkänd lista, som bar parti-beteckningen »Gemensam lista» och hade följande utseende:

Revisorer

Suppleanter

Riksdagsman Levin, H. S. (s), Kämpinge	Riksdagsman Andersson, A. E. (s), Essvik
Riksdagsledamot fru Johansson, V. E. (s), Skövde	Riksdagsman Lindström, H. B. (s), Lockne, Brunflo
Riksdagsman von Friesen, O. B. (fp), Göteborg	Riksdagsman Jacobsson, Per (fp), Vindeln
Riksdagsman Odhe, N. S. (s), Vinninga	Riksdagsledamot fru Torbrink, T. J. L. (s), Kalmar
Riksdagsman Hansson, N. G. (cp), Skegrie	Riksdagsman Larsson, G. K. V. (cp), Luttra, Falköping
Riksdagsman Dickson, J. I. A. (h), Alingsås	Riksdagsman Magnusson, E. O. B. (h), Tumhult, Målaskog

Sedan denna lista upplästs och av kammaren godkänts, förklarades ha blivit utsedda till statsrevisorer herr Levin, fru Johansson samt herrar von Friesen, Odhe, Hansson i Skegrie och Dickson samt till suppleanter för dem respektive herrar Andersson i Essvik, Lindström och Per Jacobsson, fru Torbrink samt herrar Larsson i Luttra och Magnusson i Tumhult.

§ 4

Företogs val av tjugofem ledamöter i riksdagens krigsdelegation jämte suppleanter för dessa. Den av herr andre vice talmannen för dessa val avlämnade listan, som godkänts av de utav kammaren valda ledamöterna av talmanskonferensen och bar partibeteckningen »Gemensam lista», var av följande utseende:

Ledamöter

Suppleanter

Erlander (s)	Edenman (s)
Nilsson i Stockholm (s)	Gustafsson i Stockholm (s)
Ohlin (fp)	Ståhl (fp)
Johansson i Ljungby (s)	Lundkvist (s)
Hedlund (cp)	Eriksson i Bäckmora (cp)
Cassel (h)	Magnusson i Borås (h)
Thapper (s)	Lindholm (s)
Allard (s)	Bergman (s)
Wedén (fp)	von Friesen (fp)
Levin (s)	Blidfors (s)
Hansson i Skegrie (cp)	Svensson i Vä (cp)
Bohman (h)	Björkman (h)
Bergegren, fröken (s)	Johansson i Simrishamn (s)
Gustafsson i Skellefteå (fp)	Antby (fp)
Eriksson i Stockholm, fru (s)	Hagnell (s)

Ledamöter

Suppleanter

Skoglund (s)	Lindahl (s)
Eliasson i Sundborn (cp)	Larsson i Norderön (cp)
Bengtsson i Varberg (s)	Svanberg (s)
Eliasson i Moholm (h)	Wetterström, fröken (h)
Nihlfors (fp)	Wiklund i Stockholm (fp)
Renström-Ingenäs, fru (s)	Martinsson (s)
Mellqvist (s)	Ekroth, fru (s)
Wahlund (cp)	Larsson i Luttra (cp)
Alemyr (s)	Carlsson i Tyresö (s)
Nettelbrandt, fru (fp)	Mundebo (fp)

Efter det denna lista av herr talmannen upplästs och av kammaren godkänts, förklarades de å listan upptagna personerna utsedda till ledamöter respektive suppleanter i riksdagens krigsdelegation.

§ 5

Företogs val av åtta medlemmar i Nordiska rådet för tiden intill dess val nästa gång äger rum.

För detta val avlämnade herr andre vice talmannen en av de utav kammaren valda ledamöterna av talmanskonferensen godkänd lista, som under partibeteckningen »Gemensam lista» upptog följande namn:

Ekendahl, fru (s)
Thapper (s)
Ohlin (fp)
Skoglund (s)
Gustafsson i Kårby (cp)
Cassel (h)
Mellqvist (s)
Gärde Widemar, fru (fp).

Efter det denna lista upplästs och av kammaren godkänts, förklarades de å listan upptagna personerna ha blivit utsedda till medlemmar i Nordiska rådet.

På framställning av herr talmannen beslöts, att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om kammarens val av med-

lemmar i Nordiska rådet och om det likaledes till dagens plenum utsatta valet av suppleanter för dem samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels ock till skrivelse till Konungen med anmälan om de förrättade valen.

§ 6

Anställdes val av beslutat antal suppleanter för ledamöterna i de ständiga utskotten, nämligen 8 i utrikesutskottet, 20 i konstitutionsutskottet, 33 i statsutskottet, 21 i bevillningsutskottet, 18 i bankoutskottet, 17 i första lagutskottet, 19 i andra lagutskottet, 17 i tredje lagutskottet, 20 i jordbruksutskottet och 21 i allmänna beredningsutskottet.

Sedan herr andre vice talmannen här efter avlämnat nu ifrågavarande tio listor, alla med partibeteckningen »Gemensam lista», och listorna blivit i ovan upptagen ordning av herr talmannen upplästa och av kammaren godkända, befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits å respektive listor, utsedda till suppleanter i

utrikesutskottet:

Allard (s)
Eriksson i Stockholm, fru (s)
Gustafson i Göteborg (fp)
Bengtsson i Varberg (s)
Wahlund (cp)

Cassel (h)
 Carlsson i Tyresö (s)
 Eliasson i Moholm (h)

konstitutionsutskottet:

Andersson i Billingsfors (s)
 Lindahl (s)
 Werbro (fp)
 Andersson i Storfors (s)
 Dockered (cp)
 Wennerfors (h)
 Zetterberg (s)
 Mossberg (s)
 Norrby (fp)
 Nilsson i Kristianstad (s)
 Boo (cp)
 Lothigius (h)
 Henrikson (s)
 Jonsson (fp)
 Martinsson (s)
 Zetterström (s)
 Gustafsson i Stenkyrka (cp)
 Werner (h)
 Ohlin (fp)
 Lindberg (cp)

statsutskottet:

Arvidson (s)
 Johansson i Norrköping (s)
 Källstad (fp)
 Alemyr (s)
 Gustafsson i Kårby (cp)
 Cassel (h)
 Gustafsson i Uddevalla (s)
 Lindahl (s)
 Tobé (fp)
 Kellgren (s)
 Antonsson (cp)
 Ljungberg, fröken (h)
 Fagerlund (s)
 Mundebo (fp)
 Eskel (s)
 Holmberg, fru (s)
 Nilsson i Tvärålund (cp)
 Blomkvist (s)
 Björkman (h)
 Westberg (fp)
 Svanberg (s)
 Lindkvist (s)
 Sjönell (cp)
 Jönsson i Arlöv (s)
 Ullsten (fp)

Nordstrandh (h)
 Nilsson i Kristianstad (s)
 Ryding, fru (vpk)
 Gustavsson i Ängelholm (s)
 Sterne (fp)
 Ludvigsson, fru (s)
 Elmstedt (cp)
 Petersson (h)

bevillningsutskottet:

Holmqvist, fru (s)
 Forsberg (s)
 Enskog (fp)
 Kristenson (s)
 Boo (cp)
 Björkman (h)
 Carlsson i Västerås (s)
 Carlstein (s)
 Larsson i Umeå (fp)
 Nyström (s)
 Franzén i Träkumla (cp)
 Lothigius (h)
 Hammarsten (s)
 Öhvall (fp)
 Wikner (s)
 Josefsson i Halmstad (s)
 Dahlgren (cp)
 Wiklund i Härnösand (s)
 Söderström (h)
 Andersson i Örebro (fp)
 Börjesson i Falköping (cp)

bankoutskottet:

Ekström i Iggesund (s)
 Rask (s)
 Löfgren (fp)
 Haglund (s)
 Sjönell (cp)
 Nordgren (h)
 Hörnlund, fru (s)
 Fridolfsson i Rödeby (s)
 Hyltander (fp)
 Lindberg, fru (s)
 Börjesson i Falköping (cp)
 Ringaby (h)
 Gustavsson i Ängelholm (s)
 Ullsten (fp)
 Jönsson i Arlöv (s)
 Antonsson (cp)
 Bengtson i Solna (h)
 Gustafson i Göteborg (fp)

första lagutskottet:

Sjövall, fru (s)
 Zetterberg (s)
 Keijer (fp)
 Martinsson (s)
 Dockered (cp)
 Oskarson (h)
 Lindekvisst, fru (s)
 Jönsson i Malmö (s)
 Wiklund i Stockholm (fp)
 Björk (s)
 Larsson i Norderön (cp)
 Fridolfsson i Stockholm (h)
 Hansson i Piteå (s)
 Sjöholm (fp)
 Zetterström (s)
 Johansson i Växjö (cp)
 Heurlin, fru (h)

andra lagutskottet:

Sandell, fröken (s)
 Johansson i Södertälje (s)
 Wiklund i Stockholm (fp)
 Fredriksson (s)
 Gomér (cp)
 Ringaby (h)
 Sundelin (s)
 Svensson, fru (s)
 Jönsson i Ingemarsgården (fp)
 Svensson i Kungälv (s)
 Johansson i Skärstad (cp)
 Åkerlind (h)
 Carlsson i Göteborg (s)
 Jonsson (fp)
 Skantz, fru (s)
 Göransson (s)
 Larsson i Öskeviksby (cp)
 Carlshamre (h)
 Fränkel, fru (fp)

tredje lagutskottet:

Svenning (s)
 Ekström i Iggesund (s)
 Hamrin i Kalmar (fp)
 Sundelin (s)
 Franzén i Träkumla (cp)
 Bengtson i Solna (h)
 Anderson i Lerum, fröken (s)
 Ekroth, fru (s)
 From (fp)
 Hammarberg (s)

Larsson i Borrby (cp)
 Krönmark (h)
 Sundström, fru (s)
 Åberg (fp)
 Hugosson (s)
 Josefson i Arrie (cp)
 Adolfsson (h)

jordbruksutskottet:

Jäderberg, fru (s)
 Lundmark (s)
 Rimås (fp)
 Trana (s)
 Persson i Heden (cp)
 Sundberg, fru (h)
 Eskilsson (s)
 Johansson i Simrishamn (s)
 Jönsson i Ingemarsgården (fp)
 Lindberg, fru (s)
 Dahlgren (cp)
 Hedin (h)
 Björk (s)
 Berndtsson (fp)
 Jönsson i Malmö (s)
 Fridolfsson i Rödeby (s)
 Larsson i Norderön (cp)
 Nilsson i Bästekille (h)
 Åberg (fp)
 Sundkvist (cp)

allmänna beredningsutskottet:

Gustafsson i Uddevalla (s)
 Rask (s)
 Hyltander (fp)
 Hörnlund, fru (s)
 Gustafsson i Stenkyrka (cp)
 Nordgren (h)
 Nyström (s)
 Ekroth, fru (s)
 Andersson i Örebro (fp)
 Johansson i Simrishamn (s)
 Johansson i Växjö (cp)
 Nilsson i Agnäs (h)
 Wiklund i Härnösand (s)
 From (fp)
 Hansson i Piteå (s)
 Hugosson (s)
 Johansson i Skärstad (cp)
 Andersson i Billingsfors (s)
 Thylén (h)
 Fränkel, fru (fp)
 Josefson i Arrie (cp).

§ 7

Företogs val av åtta suppleanter för de av kammaren utsedda medlemmarna av Nordiska rådet.

Herr andre vice talmannen avlämnade en av de utav kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen godkänd lista, som under partibeteckningen »Gemensam lista» upptog följande namn:

Kellgren (s)
Hammarberg (s)
Edström (fp)
Bergman (s)
Nilsson i Tvärålund (cp)
Eliasson i Moholm (h)
Adamsson (s)
Wedén (fp).

Efter det denna lista av herr talmannen upplästs och av kammaren godkänts, förklarades de å listan upptagna personerna utsedda till suppleanter i Nordiska rådet.

§ 8

Justerades protokollsutdrag angående de i §§ 2—7 omförmälda valen.

§ 9

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts på rikssalen överlämnade berättelse till 1968 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit.

§ 10

Föredrogs och hänvisades till lagutskott Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 4, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 21 mars 1952 (nr 98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål.

§ 11

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 6, till riksdagen med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet Lennart Geijer att under innevarande riksdag utöva den befattning med riksdagsären-

den, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet; och skulle underrättelse om denna skrivelses innehåll meddelas vederbörande utskott samt riksdagens kansli-deputerade.

§ 12

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 12, med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, m. m.

§ 13

Föredrogs var för sig följande å bordet vilande motioner; och hänvisades därvid

till konstitutionsutskottet motionerna nr 1 och 2;

till statsutskottet motionerna nr 3—15;

till bevillningsutskottet motionerna nr 16—21;

till bankoutskottet motionerna nr 22 och 23;

till lagutskott motionerna nr 24—37;

till statsutskottet motionen nr 38;

till lagutskott motionerna nr 39—42; samt

till allmänna beredningsutskottet motionerna nr 43—48.

§ 14

Föredrogs var för sig och hänvisades till lagutskott justitieombudsmannens och militieombudsmannens till innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelser.

§ 15

Vid föredragning av riksdagens revisorers å bordet vilande berättelse över den år 1967 av dem verkställda granskningen av statsverket hänvisades berättelsen, såvitt avsåg § 5 till lagutskott, i vad gällde §§ 12, 15, 16 och 17 till be-

Interpellation ang. nybebyggelsen vid Frescati för Stockholms universitet

villningsutskottet, i vad angick §§ 29 och 30 till jordbruksutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

§ 16

Föredrogs var efter annan och hänvisades till bankoutskottet riksdagens revisorers å bordet vilande berättelser över den år 1967 av dem verkställda granskningen av riksbanken och riksgäldskontoret.

§ 17

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Franzén* i Motala (s), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående en enhetlig lönestatistik för hela arbetsmarknaden, m. m.,

herr *Wiklund* i Stockholm (fp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående larmtelefoner vid motorvägar,

herr *Börjesson* i Glömminge (cp), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående åtgärder för att lösa sysselsättningskrisen i oskarshamnsområdet,

herr *Wennerfors* (h), till hans excellens herr statsministern angående åtgärder till förebyggande av våld i samband med demonstrationer,

herr *Hermansson* (vpk), till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående de allmänna principer som Sveriges delegation kommer att företräda vid världshandelskonferensen i New Delhi,

herr *Lorentzon* (vpk), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående företagsetableringar i Ådalen,

fru *Ryding* (vpk), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående utökad service inom bostadsområden,

herr *Jansson* (vpk), till herr statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet angående kostnadsfri arbetsförmedling för tonkonstnärer,

fröken *Bergegren* (s), till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående barns medborgarrättsliga ställning,

herr *Åkerlind* (h), till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående ytterligare åtgärder för att motverka barnmisshandel, och

herr *Krönmark* (h), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående den fortsatta handläggningen av länsindelningsfrågan.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 18

Interpellation ang. nybebyggelsen vid Frescati för Stockholms universitet

Ordet lämnades på begäran till

Fru NETTELBRANDT (fp), som yttrade:

Herr talman! Redan en av de första dagarna under riksdagens höstsession förra året framställde jag en interpellation till dåvarande ecklesiastikministern angående den 1959 beslutade men nu kraftigt försenade utflyttningen av Stockholms universitet till Frescatiområdet. Tyvärr förblev denna interpellation obesvarad hela hösten, vilket jag finner utomordentligt beklagligt. Med tanke på att aktuella prognoser om studentantal alltmer kontrasterar mot nuvarande dimensioneringsplaner för det nya universitetet och bakgrunden till riksdagens tidigare beslut därmed alltmer förändras, hade det varit lyckligt om några av de problem detta föranleder kunnat diskuteras här redan i höstas. Och då universitetets lokalsvårigheter givetvis är lika prekära, träng-

Interpellation ang. nybebyggelsen vid Frescati för Stockholms universitet

seln i lektionssalarna lika svår och ovissheten om regeringens planer lika besvärande som tidigare, finns all anledning att nu återkomma och aktualisera den tidigare väckta frågan. Visserligen kommer i årets statsverksproposition det välkomna beskedet, att nybyggnadsarbeten för institutionen för samhällskunskap beräknas kunna igångsättas vid Frescati under 1968, men trots detta kvarstår stora och synnerligen väsentliga problemställningar, vilket också torde framgå av följande.

De akuta ekonomiska problem som dåvarande Stockholms högskola drabbades av under 1950-talet var en av anledningarna till att staten kom att överta ansvaret för högskolan. Då lokalbristen var svår aktualiserade övertagandet också utbyggnadsmöjligheterna. Utredningsarbete igångsattes, vilket resulterade i att en utflyttning till Frescati av hela universitetet visade sig vara det lämpligaste alternativet, i synnerhet som detta kostnadsmässigt låg i paritet med den andra lösningen — utbyggnad i innerstaden. 1959 fattade riksdagen det mycket betydelsefulla beslutet. Avtal ingicks sedan mellan Stockholms stad, skolan och staten om bl. a. exploatering och planering av Frescati.

Som bekant har ingen reell utflyttning ägt rum. Efter 1965 har ingenting byggts i Frescati. Mellan 1959 och 1965 tillkom lokaler av en omfattning som innebar att ungefär 300 studenter kunde få sina studier förlagda där. Departementschefen ansåg då att verksamheten var högt uppdriven och att man byggde i den takt resurserna medgav.

Planeringen av universitetet startade 1960. Utgångspunkten var att studerandeantalet icke skulle överskrida 10 000. Denna siffra måste revideras i proposition 141:1965 och angavs där till 15 140, som sålunda är det ramtal för den lokalmässiga dimensioneringen som fortfarande gäller. Men detta har redan passerats med vid marginal. För närvarande kan bruttoantalet studerande

uppskattas till 23 000. Nettoantalet är osäkert. Det kan vara tillräckligt att konstatera, att detta 1966 kunde beräknas till 17 000. Universitetet kommer att med nuvarande målsättning vara för litet när det en gång är färdigbyggt.

Nuvarande utflyttningsprogram omfattar tiden 1970—1975. Det torde bli svårt att hålla det — ett färdigställande av första etappen under 1970 förutsätter antagligen en byggstart våren 1968. Då måste noteras att programmet redan tidigare försenats två år. Enligt det senaste beslutet 1965 skulle den totala utbyggnaden vara klar 1972/1973.

I en debatt i maj förra året ansåg departementschefen att det var svårigheter för de planerande organen som i första hand hade orsakat fördröjningen. Men Frescati-kommittén och LUP-kommittén har framlagt lokalprogram 1962, 1964 och 1966 — tydligen successivt reviderade på grund av nya direktiv — och byggnadsstyrelsen har åtminstone vid tre tillfällen kunnat lämna in byggnadsprogram eller huvudhandlingar, det senaste i juni 1967, till Kungl. Maj:t för prövning. I jämförelse med planeringsorganens aktivitet är departementets långsamhet påfallande.

Studerandeantalets stora tillväxt med åtföljande utvidgningar av planeringsramarna har tydligen fått den beklagliga följderna att byggnadsverksamheten i Frescati de senaste åren helt har lamslagits. Lokalsvårigheterna är därför på många håll i innerstaden olidliga. Det har framkommit exempel på att 65 elever trängs i undervisningslokaler avsedda för 20, att i en del salar inte ens minimigränsen för friskluftstillförelse nåtts, att professorer inte ens har eget skrivbord, än mindre eget tjänsterum etc. Den förhyrning av tillfälliga lokaler som universitetsmyndigheterna tvingats tillgripa är omfattande och kostsam. Vårterminen 1967 hyrdes lokaler i 33 fastigheter spridda över västra Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm. De förhyrda lokalerna torde

Interpellation ang. åtgärder mot ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk

uppgå till mellan en tredjedel och hälften av universitetets totala lokalbestånd.

Det är onekligen nödvändigt att i planeringen redan nu inkludera en del av den utbyggnadsmöjlighet på 100 procent man från början förutsatt. Då bruttoantalet inskrivna — som förut nämnts — för närvarande är ca 23 000, är en planering med sikte på en lokalmässig kapacitet av 25 000—30 000 och ej 15 000 studerande naturligtvis det enda realistiska. Man bör också ta hänsyn till hittills obeaktade faktorer som ökad och förbättrad vuxenutbildning i framtiden samt den liberalisering av tillträdesbestämmelserna till universitetsutbildning som kompetensutredningen har i uppgift att föreslå, vilket kommer att ytterligare öka tillströmningen till den postgymnasiala utbildningen.

Med stöd av det anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för utbildningsdepartementet få framställa följande frågor:

Vilka åtgärder är herr statsrådet villig att vidtaga för att påskynda den redan starkt försenade utbyggnaden av Frescati-universitetet?

Är herr statsrådet beredd att medverka till att planeringen av detta universitet utvidgas till att gälla anläggningar med en lokalmässig kapacitet av 25 000—30 000 studerande 1975?

Denna anhållan bordlades.

§ 19

Interpellation ang. åtgärder mot ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk

Ordet lämnades på begäran till

Herr WIKLUND i Stockholm (fp), som yttrade:

Herr talman! Den under 1960-talet fortsatta ökningen av missbruket av alkoholdrycker — bl. a. vissa ölsorter — och läkemedel bland barn och ungdom har naturligt nog väckt oro i vida kret-

sar av föräldrar liksom även hos en rad andra myndigheter än barnavårds- och nykterhetsnämnderna, bl. a. polis- och skolmyndigheterna, samt hos olika medicinska vårdorgan. Lokalt tycks experimentverksamheten med starköl ha skapat stor oro i Värmlands och Göteborgs och Bohus län. Då frågor om denna verksamhets eventuella avbrytande av andra riksdagsmän riktats till finansministern, bortses här från detta särskilda spörsmål.

Med ikraftträdandet av 1960 års barnavårdslag kom alkohol- och/eller narkotikamissbrukande barn och ungdom att hänvisas till behandling enbart av barnavårdsnämnden. Nykterhetsnämndens rent praktiska vårdansvar för alkoholmissbrukare begränsades samtidigt till personer över 21 års ålder, utan att någon bestämmelse härom infördes i nykterhetsvårdslagen.

Ovan åsyftade konsekvens av den nya barnavårdslagen innebar en relativt stark breddning av barnavårdsnämndernas vårdansvar och ett ökat behov av resurser för mera kvalificerade behandlingsåtgärder avseende unga missbrukare av alkohol och/eller narkotika. Den kanske största gruppen sådana missbrukare anmäles till barnavårdsnämnderna av polisen, främst med anledning av vanliga fylleriförseelser. En sådan förseelse kan ju sammanhånga med såväl alkoholmissbruk som missbruk av andra narkotiska medel än alkohol, i vissa fall med en kombination av båda dessa typer av missbruk. Enligt för närvarande tillgänglig statistik uppgick fylleriförseelserna för manlig ungdom, mätt per 1 000 individer i åldrarna 15—17 år, år 1955 till 8,5, år 1960 till 15,7 och år 1965 till 18,7. Motsvarande tal för åldersgruppen 18—20 år var 31,6, 41,4 och 48,6. Den relativt högsta fyllerifrekvensen tycks nu finnas i sistnämnda åldersgrupp, medan tyngdpunkten före år 1956 låg i 21—24-årsåldrarna.

Då initialskedet för den nya ordningen för behandling av unga alkohol- och/

Interpellation ang. åtgärder mot ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk

eller narkotikamissbrukare nu passerats, torde vissa erfarenheter av denna ordning föreligga. Då vidare någon minskning av alkohol- och/eller läkemedelsmissbruket bland ungdomsgrupperna i stort sett inte kan iakttagas, synes anledning föreligga att nu söka bilda sig en samlad uppfattning om barnavårdsnämndernas erfarenheter av arbetet med sådana missbrukare och dessa nämnders aktuella förutsättningar att fullgöra de »nya» vårduppgifterna, t. ex. hur dessa nämnders vårdresurser anpassats till dessa uppgifter såsom en bland flera samhällliga åtgärder för att begränsa här ifrågavarande missbruk bland ungdomen. Uppgifter härom ingår inte i betänkandet Nykterhetsvårdens läge (SOU 1967: 36 och 37), vilket torde sammanhänga med att åtgärder beträffande dessa missbrukare inte redovisas särskilt utan ingår i siffermaterialet angående åtgärder enligt 25 § barnavårdslagen.

Av särskilt intresse i detta sammanhang är verkan av ändringen i 3 § barnavårdslagen (stöd åt ungdomsorganisationerna), det 75-procentiga statsbidragets utökande till att omfatta även barnavårdsnämnds åtgärder avseende alkoholmissbrukare samt när föreliggande förslag om alkoholupplysning i ungdomsorganisationerna kan väntas föranleda förslag till riksdagen.

Med åberopande av det anförda får jag anhålla om andra kammarens tillstånd att till statsrådet Camilla Odhnoff få ställa följande frågor:

1. Är statsrådet villig att lämna riksdagen en översiktlig redogörelse för barnavårdsnämndernas praxis vad gäller åtgärder för *öppen* vård och behandling av unga alkohol- och/eller läkemedelsmissbrukare i enlighet med gällande barnavårdslags bestämmelser och för omfattningen och erfarenheterna hittills av dessa åtgärder? Avser statsrådet att påkalla statistisk särredovisning av dessa åtgärder?

2. Anser statsrådet att läget erfordrar åtgärder för att åstadkomma en för-

stärkning av de samhällliga insatserna genom främst barnavårdsnämnderna i syfte att tränga tillbaka missbruket av alkohol och narkotika bland ungdom?

3. Har statsrådet vid jakande svar på fråga 2 för avsikt att medverka till i denna fråga åsyftade åtgärder, bl. a. ökad upplysningsverksamhet? När kan förslag till riksdagen väntas med anledning av det inom statens ungdomsråd föreliggande förslaget »Alkoholupplysning i ungdomsorganisationer»?

Denna anhållan bordlades.

§ 20

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 2, angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68,

nr 5, med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om insättning på skogskonto,

nr 7, med förslag till narkotikastrafflag, m. m.,

nr 8, angående livränta till vissa personer, och

nr 9, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § förordningen den 22 april 1960 (nr 77) angående byggnadsforskningsavgift.

Dessa propositioner bordlades.

§ 21

Till bordläggning anmäldes riksdagens lönedelegations redogörelse för dess verksamhet under år 1967.

§ 22

Anmäldes följande motioner:

nr 49, av herr *Hermansson m. fl.*, om upprättande av diplomatiska förbindelser med Demokratiska Republiken Vietnam,

nr 50, av herr *Bohman m. fl.*, om åtgärder för att fördjupa och stärka det svenska folkstyret,

nr 51, av herrar *Ullsten* och *Gustavsson* i Alvesta, om hearings i riksdagens utskott,

nr 52, av herr *Hector m. fl.*, om hjälp till återuppbyggnad av ödelagda områden i Vietnam,

nr 53, av herr *Werner m. fl.*, angående användningen av statliga anslag till utvecklingsbistånd,

nr 54, av herrar *Enskog* och *Berglund*, om ökad utbildning och forskning inom datatekniken,

nr 55, av herrar *Berglund* och *Hylltander*, angående kostnaderna för s. k. polititransporter,

nr 56, av herr *Bohman m. fl.*, om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till politiska partier,

nr 57, av herr *Eriksson* i Bäckmora *m. fl.*, om byggande av enskilda vägar som statskommunala beredskapsarbeten,

nr 58, av herr *Westberg*, om anskaffande av ytterligare en statsisbrytare,

nr 59, av herrar *Wiklund* i Stockholm och *Rimmerfors*, om utredning angående lokalflygplats för Stockholm,

nr 60, av herr *Dickson*, om supplementärt vederlag till vissa landsfiskaler,

nr 61, av herr *Bohman m. fl.*, om vissa sprastimulerande åtgärder,

nr 62, av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.*, om rätt till avdrag vid inkomstbeskattningen för gåvor till utvecklingshjälpn *m. fl.* ändamål,

nr 63, av herr *Sjönell*, om åtgärder mot missbruk av s. k. T-sprit,

nr 64, av herr *Hermansson m. fl.*, om samordning av de statliga företagen, *m. m.*,

nr 65, av fru *Svensson m. fl.*, om viss översyn av medborgarskapslagstiftningen,

nr 66, av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.*, om viss varudeklaration å cigarrettpaket,

nr 67, av herr *Hermansson m. fl.*, angående vissa förhandlingar före beslut om nedläggning av företag, *m. m.*,

nr 68, av herr *Hermansson m. fl.*, om lagstiftning angående viss minsta upp-

sägningstid vid avskedande från arbetsanställning,

nr 69, av herr *Jansson m. fl.*, om ändring av bestämmelserna angående invaliditetstillägg och invaliditetsersättning,

nr 70, av herr *Lindahl m. fl.*, om förbud mot tillsats av bly i motorbensin,

nr 71, av herr *Westberg*, om ökade möjligheter att erhålla statliga studielån,

nr 72, av herr *Bohman m. fl.*, angående straffet för nedskräpning,

nr 73, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora, angående besvärstiden vid beslut om tomtindelning,

nr 74, av herr *Gustafsson* i Borås, om införande av provisoriskt körkort,

nr 75, av herr *Gustafsson* i Borås, angående utländsk medborgares rätt till fritidsfiske,

nr 76, av herr *Eliasson* i Sundborn *m. fl.*, om viss uppräknig av det extra mjölkpristillägget i norra Sverige,

nr 77, av herr *Bohman m. fl.*, om åtgärder för miljö- och naturvård, *m. m.*,

nr 78, av herr *Bohman m. fl.*, om åtgärder för att öka trafiksäkerheten, samt

nr 79, av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.*, om inrättande av en trafikteknisk försöksanstalt.

Dessa motioner bordlades.

§ 23

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren, att Kungl. Maj:ts proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1968/69, samt proposition nr 2, angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1967/68, skulle uppföras sist å föredragningslistan för kammarens nästkommande sammanträde.

§ 24

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen och de kammararens ledamöter, som blivit utsedda att jämte talmännen tillsätta kammararens kanslipersonal, den 12 januari 1968.

§ 1

Sedan herr talmannen anmält, att han utsett bankdirektören, jur. kand. Åke Gustafsson till ersättare att från och med den 12 januari 1968 vid förfall för sekreteraren bestrida sekreterargörömmålen inom kammaren m. m., beslöt herrar deputerade att arvode till Gustafsson skulle utgå med 1 000 kronor per månad.

§ 2

Herrar deputerade beslöt utse:

kanslirådet, jur. kand. Erland Kock till stomnotarie från och med den 10 januari 1968 mot ett arvode av 2 896 kronor per månad jämte personlig lönefyllnad med 300 kronor per månad;

kronofogden, jur. kand. Bertil Björns-son till biträdande jurist från och med den 1 januari 1968 mot ett arvode av 2 100 kronor per månad; samt

fögderisekreteraren Curt Berggrén till förste kanslist från och med den 1 januari 1968 mot ett arvode av 2 793 kronor per månad jämte personlig lönefyllnad med 200 kronor per månad.

Arvodena skulle — i motsats till personlig lönefyllnad — uppräknas i överensstämmelse med vad som kunde komma att följa av överenskommelser om generella lönetillägg inom den övriga delen av riksdagsförvaltningen.

§ 3

Herr talmannen anmälde *dels* att de hos kammaren arvodesanställda förste stenograferna herr Bertil Arborén, fru Signhild Elfner och herr Hans Heim-bürger ävensom stenograferna fröken Anita Hallberg, herr Bengt Hennings-son, fru Ingrid Nilsson samt herrar Göte Schenning, Rune Söderström och Gustaf Titz inträtt i tjänstgöring hos

kammaren från och med den 10 januari 1968, *dels ock* att den likaledes arvodesanställda förste stenografen herr Anders Norrman, som på särskild anmodan handhaft förberedelserna för prov med stenografer och referenter, inträtt i tjänstgöring från och med den 8 januari 1968.

§ 4

Herrar deputerade beslöt utse fru Anna-Carin Brunnkvist och fru Eva Klang till reservstenografer från och med den 10 januari 1968.

§ 5

Herrar deputerade beslöt vidare utse fru Ingegerd Carlsén, fru Ingrid Eldin, fru Gunvor Elg, herr Vincent Landén, fru Lillemor Miskar och fru Kerstin Mörk till maskinskrivare vid snabbprotokollet från och med den 10 januari 1968.

Med tillsättandet av en maskinskri-vartjänst skulle tills vidare anstå.

§ 6

I skrivelse den 8 januari 1968 hade stenografen hos kammaren herr Lars Nilsson anhållit om fortsatt tjänstledighet för enskilda angelägenheter till och med maj månad 1968.

Herrar deputerade beslöt *dels* bevilja Nilsson begärd ledighet, *dels ock* förordna reservstenografen fru Yvonne Junestrand att under Nilssons tjänstledighet från och med den 10 januari 1968 uppehålla dennes stenografbefattning.

§ 7

I skrivelse den 8 januari 1968 hade reservstenografen fru Anna-Carin Brunnkvist anhållit om tjänstledighet under vårsessionen på grund av havandeskap.

Herrar deputerade beslöt *dels* bevilja fru Brunnkvist begärd ledighet, *dels ock* förordna fru Mary Malm att under fru Brunnkvists ledighet uppehålla hennes reservstenografbefattning.

§ 8

Sedan maskinskrivaren vid snabbprotokollet fru Ingrid Eldin anhållit att hennes tjänst från och med den 1 mars 1968 måtte omvandlas till en halvtidstjänst, beslöt herrar deputerade *dels* bifalla fru Eldins framställning, *dels ock* förordna fru Kjerstin Sohlberg att uppehålla en härigenom ledigbliven halvtidstjänst som maskinskrivare.

§ 9

Herrar deputerade beslöt förordna förste stenografen herr Hans Heimbürger att från och med den 10 januari 1968 vara föredragande i samtliga ärenden rörande kammarens stenografkår och maskinskrivare vid snabbprotokollet samt att under kammarens sekreterare självständigt avgöra frågor rörande organisationen av stenografkårens arbete.

§ 10

Herrar deputerade beslöt slutligen bemyndiga herr talmannen att i samråd med sekreteraren förordna om vikarie vid kortare ledigheter för kammarens tjänstemän.

In fidem
Sune K. Johansson

§ 25

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts fem enkla frågor, nämligen av:

herr Nilsson i Tvärålund (cp), till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående tidpunkten för framläggande av förslag om förbättrat besittningsskydd för bostäder och lokaler,

herr Wiklund i Stockholm (fp), till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående statens järnvägars pendeltrafik inom stockholmsområdet,

herr Westberg (fp), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående åtgärder mot arbetslösheten i ljustalsregionen,

herr Westberg (fp), till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående placeringen av beställningar för försvarets räkning på utländska fabriker, samt

herr Eriksson i Bäckmora (cp), till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående åtgärder mot arbetslösheten i ljustalsregionen.

§ 26

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här efter kl. 14.28.

In fidem
Sune K. Johansson